

Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Кафедра педагогіки та психології

Реєстраційний № _____

Бакалаврська робота
ПИТАННЯ ХОРОШОГО І ПОГАНОВОГО ХУДОЖНЬОГО СМАКУ. ВИВЧЕННЯ
ВПЛИВОВИХ ФАКТОРІВ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ ШКОЛЯРІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

ОРОС ЕДІТА ГЕЙЗІВНА

Студент(ка) IV-го курсу

Спеціальність: 013 Початкова освіта

Освітній рівень: бакалавр

Тема затверджена на засіданні кафедри

Протокол №1/2018

Науковий керівник:

Кулін Агнеш З.
викладач

Завідувач кафедрою _____

Біда Олена А. доктор
пед. наук, професор

Робота захищена на оцінку _____, «__» _____ 2019 року

Протокол № _____ / 201__

**Міністерство освіти і науки України
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II**

Кафедра педагогіки та психології

Бакалаврська робота

**ПИТАННЯ ХОРОШОГО І ПОГАНОВОГО ХУДОЖНЬОГО СМАКУ. ВИВЧЕННЯ
ВПЛИВОВИХ ФАКТОРІВ У ФОРМУВАННІ ХУДОЖНЬОГО СМАКУ ШКОЛЯРІВ
ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ**

Освітній рівень: бакалавр

Виконав: студент(ка) IV-го курсу

спеціальності 013 Початкова освіта

Орос Едіта Гейзівна

Науковий керівник: Кулін Агнеш Золтанівна,
викладач

Рецензент: Чопак С. В.

ст. викладач

**Берегове
2019**

**Ukrajna Oktatási és Tudományügyi Minisztériuma
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola**

Pedagógia és Pszichológia Tanszék

**A JÓ ÉS ROSSZ ÍZLÉS KÉRDÉSE. BEFOLYÁSOLÓ FAKTOROK VIZSGÁLATA AZ
ELEMI ISKOLÁSOK ÍZLÉSÉNEK FORMÁLÓDÁSÁBAN**

Szakedolgozat

Készítette: Orosz Edit

IV. évfolyamos tanító

szakos hallgató

Témavezető: Kulin Ágnes

főiskolai tanár

Recenzens: Csopák Éva

főiskolai tanár

Beregszász – 2019

Tartalomjegyzék

Bevezető	9
I. Mit nevezünk ízlésnek?	10
I.1. Az ízlés története Szécsényi műve alapján	11
I.2. Immanuel Kant és Voltaire az ízlésről	14
I.3. A jó és rossz ízlés	17
II. A neveltetés és az önálló fejlesztés hatása az ízlésre	20
II.1. Esztétikai nevelés	22
III. Jelenkori ízlésvilág	24
III.1. Ízlés a mában	25
III.2. A szabadidős tevékenységek hatása az ízlés formálódásában	27
IV. Gyakorlat	29
IV.1. A gyermekek ízlésvilág vizsgálatának módszerei az iskolában	29
IV.2. 2017-2018-as Médiahasználati teszt kiértékelése	30
IV.3. A 2018-2019-es kérdőív kiértékelése	31
Összegzés	41
V. Melléklet	43
V.1. Irodalomjegyzék	43
V.2. Képjegyzék	44
V.3. Hivatkozáslista	44
VI. Gyakorlati rész melléklete	46
VI.1. 2017-2018-s vizsgálat tesztminta	46
VI.2. 2017-2018-as vizsgálat diagramjai	49
VI.3. 2018-2019-es felmérés tesztmintája	50
VI.4. 2018-2019-es vizsgálat diagramjai	53

Зміст

Вступ.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
I. Що ми називаємо культурним смаком?.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
I.1 Історія смаку за твором Сечені.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
I.2. Іммануїл Кант та Вольтер про поняття смаку	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
I.3. Хороший і поганий смак	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
II. Вплив виховання і самовиховання на смак.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
II.1. Поняття естетичного виховання	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III. Світ сучасних смаків	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.1. Смак сьогодні	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
III.2. Вплив дозвілля та формування смаків	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV. Практика.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.1. Методика дослідження смаків дітей у школі	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
IV.2. Оцінювання тесту «Використання медіа» у 2017-2018 роках	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
nem létezik.	
IV.3. Оцінювання анкетного опитування 2018-2019 років	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
létezik.	
Висновки	39
V. Додатки.....	40
V.1 Список використаної літератури	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
V.2 Рисунки.....	41
V.3. Список посилань	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VI. Додатки до практичної частини.....	Hiba! A könyvjelző nem létezik.
VI.1. Зразок анкети для опитування у 2017-2018 роках.....	43
VI.2. Діаграми дослідження 2017-2018 років.....	46
VI.3. Зразок анкети для опитування у 2018-2019 роках.....	47
VI.4. Діаграми дослідження 2018-2019 років.....	50

Bevezető

Szakdolgozatomban az ízléssel, kialakulásának történetével, a jó és rossz ízlés fogalmával, a fiatalok ízlésformáló tényezőinek megismerésével foglalkozom. Megvizsgálom azt is, mi az, ami befolyásolja úgy a felnőttek, mint gyerekek ízlésvilágát, milyen tényezőkre épül ízlésünk.

Mivel jómagam is pedagógus vagyok, nap-mint nap gyerekekkel foglalkozom, fontosnak tartom az alábbi ismereteket, hisz a mindennapi nevelés során értékeket közvetítek. Példaként állok tanulóim előtt, s tudásomat úgy vélem, ezen munka megírása során bővítettem, tisztában lettem új fogalmakkal, melyeket alkalmazni tudok majd a tanórákon. Mindemellett mai rohanó világunkban jómagam is keveset foglalkozok a kultúrával, és sajnos napjaink fiataljai érdeklőse is korlátolt.

Munkám célja, hogy rávilágítsak olyan dolgokra, melyek feltárják bennünk azt a képességet, ami segítségével felismerjük a minket körülvevő környezetben a szépet, az ízléseset, a giccseset. Olyan kérdésekre keresem a választ a gyakorlati munkám kapcsán, hogy mi az, ami befolyásolja a mai generáció ízlését, melyek a számukra fontos dolgok? Mennyire is avatkozik bele a mai modern technika a fiatalok mindennapjaiba, hogyan alakítja, formálja gondolkodásukat, s így számukra szinte észrevétlenül ízlésüket is. Illetve elkerülhetetlen-e ez a „sodrás”, jó- e benne lenni, jobb lenne-e kimaradni? Milyen is volt az élet a technikai fejlődés előtt, kik diktálták az ízlést, és hogyan.

Szeretném megvizsgálni, melyek azok az általános tényezők, amelyek az ízlésünket alakítják, ezek hogyan kapnak helyet a hétköznapijainkban. A pedagógiai gyakorlatban mire kell odafigyelnünk ahhoz, hogy építeni tudjuk tanulóink ízlésvilágát, hogy nyitottak legyenek az őket érő behatásokra és tudatos résztvevői, építői és élvezői legyenek az őket körülvevő kultúrának. Tudjanak szelektíven válogatni az információáradatból, számukra kedvező, hasznos dolgok mellett döntve, s hogy rájöjjenek arra, az élet nem csak az interneten zajlik.

I.Mit nevezünk ízlésnek?

Az ízlés az a képesség, amelynek segítségével az ember egy tárgy esztétikai jellemzőit és értékét megismeri, felismeri, véleményt alkot róla. Az ember és társadalmi világa kapcsolatában működő értékelő viszonylatok egyike, mely magatartásmintákat és környezeti hatásokat minősít. Kialakulásának összetevői:

- a) fiziológiai adottságok
- b) család, nevelés, iskola
- c) közösségi (etnikai, regionális stb.)
- d) spontán élmények és tudatosan elsajátított ideálok
- e) társadalmi környezet, presztízstényezők, a hatalmon lévők véleménye, a kultúrát közvetítő társas világ
- f) a mindenkori divat

Minden ember ítéleteiben egyedi. Ezért is alakulhatnak ki könnyen konfliktusok. Eredetileg csak érzékszervi észlelést jelentett, a négy alapíz megkülönböztetését. B. Gracián óta (1647) a fogalom átvitt értelmet is nyert az erkölcsi és szellemi ítélőképesség vonatkozásában. Innen nyúlt át jelentése a szép és a rút megkülönböztetésére. Kicsit később pedig a fogalom ebben a jelentésében vált uralkodóvá. A meghatározások sokfélesége az eltérő ismeretelméleti alapokra vezethető vissza. E. Burke, D. Hume és még sokan mások úgy vélekedtek róla, mint az értelemről független érzésítélet. Shaftesbury egy sajátos, a szép és a jó megítélése szempontjából mértékadó érzék. J. Addison, J.C.Gottsched felfogásában az értelmi ítélet, mely objektív szabályokkal felülvizsgálható. A történetiség és a viszonylagosság elvét az ízlés terén elsőként J.G. Herder hozta be a köztudatba. Kant szerint az ízlés mindig szubjektív, fogalmaktól, szabályoktól független, mégis általános érvényűsége törekszik, mert ízlésítéleteinkben a többi ember jóváhagyását is igényeljük.

Megvizsgálom a továbbiakban az ízlés fogalmának változásait a társadalmi rendszereken keresztül, híres filozófusok, esztéták szemszögéből. Munkámat úgymond a kezdetektől, azaz Szécsényi Endre remek művével indítom, mely az ízlést a lovagi korban mutatja be az olvasónak eljutván a végén a közízléshez.¹

---

¹Magyar Nagylexikon [105. oldal]

I.1. Az ízlés története Szécsényi műve alapján

Évfolyammunkámnak úgy gondolom, ez egy nélkülözhetetlen irodalma, melynek hiányában sokkal szárazabb és pontatlanabb képet tudnák alkotni témámról, s ez által olvasóim sem megfelelően lennének tájékoztatva az ízlésről, annak fogalmáról, stb. A mű, szélesen tárja eléink a különböző filozófusok, elmélkedők véleményét ebben a témában, melyből egy párat szeretnék bemutatni az alábbiakban. Kezdjük először is Baltasar Graciánnal, hisz Szécsényi az ő nevéhez köti az ízlés fogalmának kialakulását. Elmondja, hogy a fogalom majd a 18. században teljesebbé válik igazán, a kanti esztétikai ítélesterő tárgyalása után. Ahhoz, hogy elmagyarázza hogyan is fér meg egymás mellett az ízlés, politika, erkölcs, esztétika, összehasonlítja az 1647-es *Oráculo manual* Baldassare Castiglione 1528-ban megjelent II. Cortegianójával (egy híres dialógussal), mely a reneszánsz udvari embert mutatja be. Így tudjuk meg, hogy milyen volt akkoriban egy udvari és udvarias ember.

Castiglione a reneszánsz humanista udvari kultúra alapművét írta meg, mely nagy benyomást gyakorolt a 16. századi európai fejedelmi udvarok műveltségére, és mondhatjuk azt is, hogy az európai művelődésre. Cortegianójában elmeséli, hogy egy 4 napon át tartó társalgás résztvevői, miként fogalmazták meg az udvari ember viselkedésének szabályait, sorolják testi, lelki és szellemi erényeit, de ezek között a kifinomult ízlés még nincs jelen. Ellenben sokat emlegetik a „józan ítélesterőt” miszerint az udvari embernek kellemetlen helyzetekben is tudnia kell illemtudóan, megfelelően viselkednie.

A következő elmélkedő ebben a témában Gracián. Véleménye szerint a magánszférát kell védenünk, hiszen a szociális közeg tele van buktatókkal. Hangsúlyozza azt is, hogy igyekezzünk nem kilógni a sorból, hisz az emberek hajlamosak a kirekesztésre, s mivel társas lények volnánk, ezt sokan nem tudják feldolgozni. S tőle hallunk először arról is, hogy független a rendi hovatartozás attól, hogy egy ember mennyire kulturált vagy kifinomult, melyet Gadamer is elismer. Javasolja, hogy hiányosságainkat próbáljuk leplezni, melyre kiváló idézetet találtam a műben, amit szeretnék olvasóimmal megosztani, hisz úgy vélem, ez a gondolat minden korban és korszakban megállja helyét: „A rossz ügynél is rosszabb az érte való kiállítás, és nagyobb hiba magánála hibánál is, ha nem tudjuk leplezni”.²

A színlelést tartja a túlélési stratégiák alapjának, a tudást nem sokra értékeli, ha az nem gyakorlati. „Az élni tudás manapság az igazi tudás”³ mondja, és a discreto embernek küzdenie kell a fennmaradásért, résen kell lennie minden esetben.

---

²Szécsényi: *Sensus communis* [3. oldal]

³Szécsényi: *Sensus communis* [4. oldal]

Értelmezésem szerint a *sensus communis* – közös érzék tulajdonképpen érzéket akar jelenteni, amely mindig velünk van, vagy kellene, hogy legyen, alaptudást jelent a dolgokról, és azt a képességünket alapozza meg, hogy felismerve a helyzetet a közös érzéknek, közízlésnek megfelelően tudjunk reagálni.

Arisztotelész a külső érzékeink által közvetített jelekként is gondolt a *sensus communis*ra. Például azokra, melyek az alak, kiterjedés, mozgás, számok észleléséért felelősek.

Cicerónál a közös emberi tapasztalatot is jelenti, míg Lord Shaftesbury szociális erénynek tartja, barátságot, együttérzést, nyájas jelöl, önző késztetéseink korlátozását, ahol az egyén embertársaihoz való viszonya kerül előtérbe. A *sensus communis* tehát mint a mérséklet és a közjó iránti érzéket is értették.

A 17. században a francia királyi udvar lett a jó ízléssel jellemezhető embereszmény legfőbb terjesztője. Olyan emberekre volt szükségük, akik a társas érintkezési formákat kitűnően tudták alkalmazni akár váratlan helyzetekben is. Tehát a nyers és vad lovagi nemesség helyére, kicsiszolódott, kifinomult udvaroncok léptek. A fordulópont akkor következik be, amikor az udvarból a hétköznapiakba, így az egyszerűbb emberekhez is eljutnak ezek a divatos kifejezések, elsősorban az ízlés és annak fogalma, ami eddig ismeretlen volt ezekben a körökben. Az arisztokrata politesseből szolid polgári politeness lesz. Lord Shaftesbury már a 18. század elején elhatárolta magát az udvari kultúrától. Véleménye szerint az emberek csak akkor tudnak kiteljesedni, ha szabad államban szabad nemzetként élik mindennapjaikat, s e szellemben teljesedik ki bennük az ízlés is többek között.

Tehát elindulva Baltasar Graciántól, akinek a nevét hallva tudnunk kell ezek után, hogy az ő neve egyet jelent az ízlés kialakulásával, folytatva Graciánnal, hisz ő volt az, aki először tett említést arról, hogy a kultúra ismerete nem függhet a rendi hovatartozástól, folytatva Arisztotelésszel és Ciceróval, míg végül a 17. században a kultúra eljutott a köznéphez is. Ez óriási változást hozott az emberek életében, mindenki egyenrangúnak kezdte magát érezni, elkezdődtek a változások az élet minden területén.

Gracián hatására a 18. században Kant harmadik kritikájáig az ízlés kerül a középpontba, és felveszi a társadalmi, politikai, erkölcsi tartalmakat és jelentőségeket.

Röviden a lényegét összefoglalva a legfontosabb dolgok talán az alábbiak lennének Szécsényi művéből:

Az egyik, hogy a legnagyobb különbség a *cortegiano* és a *discreto* között az, hogy az utóbbit az ízlése alapján ismerjük fel, míg az előbbiben említést sem tesznek róla. A *cortegiano*tól szigorú humanista műveltséget vártak el, mindenféle művészetekben való jártasságot. A társas érintkezés során el kell rejtenie viselkedését, tanultságát, minden

tevékenységnek könnyednek kell látszania, annak érdekében, hogy feljebb kerüljön a ranglétrán, ebben az olvasatban az ízlés egy olyan eszköz, ami megszerezhető és személyes érdekeink céljára felhasználható. Ezzel szemben Gracián barokk discretója magányos ember, aki csak magára számíthat, s csak arra támaszkodhat minden helyzetben, ami iránytűként szolgálhat egész élete során, ez pedig nem más, mint a jó ízlés.

Az új embereszményre, a virtuosora ugyanúgy jellemző a kifinomult ízlés, mint ahogy a discretora. Esztétikai és erkölcsi nevelésük célja, hogy az ember boldog és szabad legyen. Nagyon megtetszett nekem az alábbi idézet, melyet szeretnék olvasóimmal is megosztani: „Meggyőződésem, hogy virtuosonaklenni – amennyire ez egy úriemberhezillik – nagyobb lépés abban az irányban, hogy valaki erényes és értelmes ember legyen, mintsem annak, amit korunkban tudósnak szokás hívni.”⁴

A modern esztétikai gondolkodást Dominique Bouhoursnak köszönhetjük a 17. században. Ő a művészi-esztétikai tapasztalatok jellemzéséről alkotott véleményt. Tőle származik a *delicatesse* fogalom, mely kifinomult érzéket jelent. Ám ezek a neves emberek az ízlést és annak minden velejáróját csakis előkelő, rangos emberekkel tudták úgymond egy napon említeni. Azonban már fentebb említést tettem Lord Shaftesburyról, aki először tett lépéseket afelé, hogy a kultúrát eljuttassa a nemességi rétegen túl is, bár az ő közönsége még mindig ezek az emberek. Addison és Steele már igazán az egyszerű emberek hétköznapi kultúráját próbálja átformálni. A királyi udvar így tehát lassan elveszítette kulturális vezető szerepét. Már az egyház is egyre kevesebbet avatkozott bele a képzőművészeti és zenei kérdésekbe. A közszférában létrejött egy új kultúra, mely betöltött mindent. Az emberek függetlenül a társadalomban elfoglalt helyüktől egyenlőnek gondolták magukat. Véleményt nyilvánítottak művészetekről, politikáról, stb. Ítéletükben józan eszükre támaszkodtak, s nagyban befolyásolta őket a sajtó.

Nézzünk most egy képet, amely bemutatja a XVII. század egy kulturális

A képen látható kávézók, most is tökéletes állapotban és régi fényükben pompázva várják vendégeiket. Fénykorukban második otthonként, dolgozószobaként szolgáltak.⁵

Ennek ellenére továbbra kulturális központok maradtak a királyi és fejedelmi udvarok a színházak és a

1. ábra *La femme: Kultúra a kanapén*

⁴Szécsényi: *Sensus communis* [19. oldal]

⁵Lafemme magazin: *A szalonok, Kultúra a kanapén* (2013)

zene területén, csak szélesebb körben lettek elérhetőbbek az emberek számára. Szerzőnk „kereskedelmi” kultúrának nevezi, mely a hétköznapiakban, a klubokban, kávéházakban is jelen volt.

Angliában társadalmi átrendeződések mennek végbe, felmerül az udvar vagy a város, mint centrum kérdése, mely az utóbbi javára dől el a 17. század végén. Így lett London a polgári nyilvánosság központja. A folyóirat- irodalmak másféle stílust vezetnek be. Az eleinte irodalmi és filozófiai témákat egyre inkább politikai kritika váltja fel. Politikai téren a rendi gyűlés ekkor alakul át pártokká.

Mint láthatjuk, nagy utat tett meg az ízlés is a történelemben, ami eleinte csak a „kiváltságosoké” lehetett, csak sokára válhatott a hétköznapi emberek által gyakorolt fogalom. S az a tény, hogy ehhez nagyban hozzájárult Kant is, vitathatatlan.⁶

I.2. Immanuel Kant és Voltaire az ízlésről

Szeretném egy kicsit részletesebben bemutatni Kant munkásságát, hisz korszakának kiemelkedő alakja, és e témában felejthetetlen dolgokat alkotott. Ő azt szeretné megtudni, hogy hogyan juthatunk tudományos ismeret birtokába, azaz milyen feltételek biztosítják ezt az ismeretet. E problémát részletesen az 1781-ben megjelent „A tiszta ész kritikája” című művében fejti ki, ekkor 57 éves volt, elismert személyiségnek számított. Véleménye szerint az értelem nem ismerhet meg mindent, tehát egyben a megismerés folyamatát is korlátozza.⁷

Kant az ízlést megfosztotta minden megismerési jelentőségétől. Az ízlésítélet általános érvényűségét nem a fogalmi megítélésre vezette vissza, hanem az értelem és a képzelőerő szabad játékából fakadó öröm általános megoszthatóságában érte tetten. Kant szerint az ízlésítélet oly módon nyilvánít valamit szépnek, hogy nem az ítélet tárgyának megismerése képezi az ítélet lényegét, hanem a szubjektumban megjelenő öröm vagy örömtelenség érzése. Tehát az a személy, aki ítélet hoz egy tárgyról, hogy azt szépnek vagy csúnyának tekinti.

Kant a természeti szép elsődlegességét hangsúlyozza a művészeti széphez képest. A szabad szépség olyan tárgyra vonatkozik, amely nem szolgál semmilyen célt (virágok, szabad rajzok, lombmintázat), ellenben a járulékos szép olyanra, amely nemcsak az alapján ítélt meg, hogy összhangban van-e az emberi megismerő képességekkel, hanem valamilyen céllal kapcsolható össze (például a ló vagy a templom). Kantnál mégsem a formai tárgyak bizonyulnak igazi szépségnek. Feltételezi, hogy az érzés általános megoszthatósága korokon és népeken átívelően fennáll – az emberek hasonlóképpen ítélnék, s ehhez a közös alaphoz képest a történelmi

---

⁶Szécsényi: *Sensus communis* [24. oldal]

⁷dr.Málnási Bartók György: *Kantetikája*, [3-5. oldal]

különbségek kevésbé lényegesek. Eszmeként tehát létezik az ízlés legmagasabb formája, amely mértékül szolgál az egyes ízlésítéletek számára. Az eszme megjelenítését Kant ideálnak nevezi: az ízlés eszméjének ideálja. Szabályokkal nem adható meg, ezért csak ábrázolni lehet.

A szépség ideáljának megfelelő megjelenítés ugyanakkor a művészet feladata, csakis a művészet tárhat elő ilyen alakot. Ezen a ponton tehát a művészet fölényben van a természettel szemben. „Az ítélőerő kritikája” című művében egy döntő fontosságú szakaszban ellentétes sorrendet felállítva a természeti szép elsőbbségére támaszkodik. Ez a mozzanat a széphez fűződő intellektuális érdek tézise. Szerinte a természet szépsége olyan célszerűségnek mutatkozik, amelyhez nem lelünk fel semmilyen célt. Ezt a célt saját magunkban kezdjük keresni, s belátjuk, hogy az életcélok megvalósíthatók az érzéki világban.⁸

S ha már Kantot említjük bővebben, akkor muszáj pár szót ejteni Voltaireről is, aki korszakának úgyszintén kiemelkedő alakja. A francia felvilágosodás egyik legismertebb képviselője. Író, filozófus és történész. Ellentmondásosnak tűnhet, de Voltaire legjelentősebb műve mégsem az, amit alkotott, hanem az, amit rombolt. Az a fáradhatatlan és elképesztően sokoldalú közírói tevékenység, amellyel hat évtizeden át aláásta és lerombolta a fennálló társadalom - lényegében még mindig középkori épületének - szellemi pilléreit: a vakhitet és vakbuzgóságot; a tudatlanságot és türelmetlenséget. Vagyis mindazt, amit összefoglaló szóval babonaságnak nevezett.⁹ Ám ha alaposabban végiggondoljuk, mégsem sikerült teljesen kiirtania a társadalomból mindent, amit szeretett volna, hiszen a babonaság így vagy úgy, kisebb vagy nagyobb formában, de jelen van életünkben. Biztos most sokaknak jutnak eszébe különbözőek, mint például a péntek 13, vagy a fekete macska és még sorolhatnám, de én egy ennél érdekesebbet szeretnék bemutatni. Vannak kifejezetten vallási hovatartozásra jellemzőek, melyek közül az egyik a következő. A zsidók szent könyve, a Tóra utasítása szerint minden házminden bejárati ajtajához mezúzát kell illeszteni, bármennyi szobája és minden szobának akármennyi ajtaja van, mely be- és kijáratra szolgál. S hogy mi az a mezúza? Ez egy kis doboz, ami pergamenpapírt tartalmaz, melynek egyik oldalánegy hitvallás olvasható, másikon egy istenség neve. Védelmi erőt tulajdonítottak neki.¹⁰

Voltaire határozott véleményének gyakran hangot is adott : „A származás nem teremt nagyobb különbséget az emberek között, mint az olyan szamarak között, amelyek közül az egyiknek az apja trágyát, a másiké pedig ereklyét hordott." Egy későbbi levelében pedig így

---

⁸Görföl Balázs: *Hans-Georg Gadamer művészet- és költészetfelfogása* [24-25. oldal]

⁹Kovács István: *Voltaire* [224. oldal]

¹⁰Kitzur Sulchan Aruch: *A mezúza szabályai*[1. bekezdés]

írt: „...köztudomású, hogy engem nem kápráztatnak el a nagy nevek viselői, hanem a nagy tettek előtt hajlok meg mély tisztelettel.”¹¹

Az ízlés érzék vagy adomány, mely minden nyelvben megteremtette magáról azt az elképzelést, amely az ízlés szóval fejezi ki a művészetek szépségeit vagy hiányosságait. Megelőzi a gondolkodást, elutasítja a rosszat. Az ízlés nemcsak annyiból áll, hogy meglátjuk egy műben a szépet, át kell magával a művel szellemülni, tudni kell még az árnyalatok között is különbséget tenni. A jó ízlésű ember rögtön észreveszi, ha két stílus keveredik egymással. Ellenben a rossz ízlésű ember, az eltúlzott díszítéseket kedveli, észre sem véve, hogy a dolgok mennyire szépek a maguk természetes valóságában.

A romlott ízlés Voltaire szerint elmebaj, a romlott művészi ízlés pedig olyan műveket kedvel, mely a jó ízléssel bírókat elriasztja.

Létezik az úgynevezett intellektuális ízlés, melynek sok időre van szüksége, hogy kifejlődjön. Csak a sokféle téren való tapasztalás, elmélkedés segít rájönni a jó ízlésre.

Egy ízlésről addig nem szabad vitatkozni, míg csak érzéki fajtájáról beszélünk, hisz mindenki másképpen érzékeli az ízeket, s ezekért szerveink a felelősek.

A művészetekben viszont más a helyzet, ahol a szép fogalmáról beszélünk, amit a jó ízlés felismer, a rossz viszont nem.¹²

Vannak olyan országok, ahol az ízlés nem tudott fejlődni. Például ahol esetleg vallási okok miatt nincs társadalmi élet, vagy a művészet bármely ágában tilos emberi alakot ábrázolni.

Sajnos nemzetiségi kisebbségként élve Ukrajnában magunk is tapasztalhatjuk mennyire nehéz érvényesülnünk magyarként. Az elmúlt pár évben pedig egyre nagyobbak érezhetjük a nyomást, gondolok itt és megemlítek valóban csak egy pár dolgot: a magyar tankönyvek nagyfokú hiánya, a magyar tantárgyak óraszámának csökkentése, s végül, de nem utolsósorban a magyar nyelv nyilvános használatának tilalma. A fentebb említetteket szépíthetném, de sajnos nem tudom, s véleményem szerint ezek a dolgok nemzetünk fennmaradásának úgymond buktatói, hiszen amit nem gyakorlunk, nem tanulunk és tanítunk, az előbb-utóbb megszűnik létezni.

---

¹¹ Kovács István: *Voltaire* [246. oldal]

¹²Voltaire: *Ima az Akropoliszon* [123-125. oldal]

I.3. A jó és rossz ízlés

Ahogy eddig is láthattuk, sok vitás kérdés merül fel azzal kapcsolatban mi a jó és rossz ízlés, ki dönti el, hogy valakinek jó, vagy rossz ízlése van. Ezt a fajta gondolati vívódást Dominique Bouhours „A tudom is én micsoda” című művében, a két barát, Ariste és Eugéne beszélgetése során mutatja be, az olvasónak. A meghitt, bensőséges társalgás olvasása alatt, megismerjük a szereplőket, akik nagy tisztelettel vannak egymás iránt, s nem kevésbé egymás véleménye iránt sem. Az író bemutatja, hogy mennyire tudnak, illetve nem tudnak egyetérteni különböző témákban, hogy véleménykülönbségük nem ejt csorbát barátságukon. Ennek ellenére is vágyakoznak egymás társaságára, hogy megbeszéljék a számukra oly fontos kérdéseket. Beszélgetéseikben és alkalomadtán akár vitáikban is mindig partnerként tekintenek egymásra, nem úgy, mint a reneszánsz udvari emberek, akiknek azonosulni kellett az elvárásokkal, véleményüket nem mondhatták ki nyíltan. Sok dologban egyetértenek, mint ahogy abban is, hogy nem szabad mások ízlését, vagy vonzalmát elítélnünk, bármennyire is legyen az számunkra különc, esetleg szertelen. Mindezekért a természet a felelős, nem mi, akik csak követjük azt, s néha képtelenek vagyunk neki ellenállni.

Beszélgetéseik során sokszor kerülnek gondolati vívódásba. Egyik ilyen, amikor az értelem és a szeretet elsőbbségét próbálják eldönteni. Ariste szerint szeretni lehet anélkül, hogy sejtelmünk lenne róla, mi teszi méltóvá az illetőt a szeretetre. Itt ő a feltétel nélküli szeretetre gondol, amely érdek nélkül valósul meg, spontán alakul ki az emberben, akár a megismerkedés első pillanatában. Míg Eugéne teljesen másképp gondolkodik erről. Véleménye szerint a lélek nem látja a belsőt csakis a külső tulajdonságokat, melyeket az agy könnyen felfog, s ez indítja meg őt abban, amit érez. Vitájuk természetesen barátságos hangnemben zárul, s közös véleményük az, hogy mindközül a leggyorsabb pillanat, amely a szívet sebzi meg a legrövidebb idő alatt az, melyben a tudom is én micsoda érezteti hatását.

A történet végén a két barát egyetért abban, hogy inkább csodálják azt, amit eleinte meg akartak érteni, s nem mondanak többet arról a valamiről, ami csak azért létezik, mert nem tudják megmondani róla, hogy micsoda.¹³

Az ízléseknek és véleményeknek hatalmas változatosságát nem tudjuk nem észrevenni. Az ízlésbeli különbségeket saját berkeinkben észrevehetjük, hiába az egy szellemiségben való neveltetés. Akiknek látóköre viszont más nemzetekre is kiterjed, azoknak méginkább szembetűnő, hogy mennyire is ellentmondóak és nem összeegyeztethetőek a különféle ízlések.¹⁴

---

¹³Dominique Bouhours: *A tudom is én micsoda* [1-10 oldal]

¹⁴Hume: *A jó ízlésről* [222. oldal]

Mint például Umberto Eco könyvét lapozgatva érdekes volt számomra, hogy a görög mesterek, az emberi szépséget teljes tökéletességében akarták ábrázolni műveiken. Kiváltképp azon, mely valamelyik istenüket mutatta be. Boldogságot igyekeztek megformálni arcukon és gesztusaikban. Az ilyen tökéletesre megformált alakok, az egyensúly benyomását keltették. Ilyet láthatunk a Villa Borghesében őrzött Génusz- arcon.¹⁵

Tehát az ízlések eme sokfélesége a legegyszerűbb emberek számára is megfigyelhető, úgy alaposabb tanulmányozással kiderül, hogy a különbségek a valós életben ennél is nagyobbak.

A művészet szabályai a tapasztalaton és az emberi természet közönséges érzéseinek megfigyelésén alapul, de mégsem jelenthetjük ki, hogy ezek az érzések mindig megfelelnek majd a szabályoknak. Ahhoz, hogy az elme pontosan működjön, sok kedvező körülménynek kell egybeesnie, nyugalom, összpontosítás, odafigyelés, s ha ez hiányos nem tudjuk megmondani pontosan mi a szép, így nem tudjuk meg azt sem, hogy a forma és az érzet közötti kapcsolat milyen. „Hatását nem is egy-egy szép műalkotás hatásából ismerhetjük meg, hanem az olyan műveket kísérő tartós csodálatból, melyek túléltek a divat és a változó ízlés szeszélyeit, és átvészelték a tudatlanság és az irigység okozta károkat”¹⁶

Tehát először könnyen mondhatjuk valamire, ami erkölcsös, hogy az jó ízlésre vall, ám a kultúra termékei és művészeti alkotások megítélésekor, a szemléelőre hatott érzés személyes, egyéni jellege miatt már nem olyan egyszerű ítélet a jó ízlést megfogalmazni.

Átolvasva Hume művét, számtalan kép, film, könyv, épület, valamilyen dallam jutott eszembe, melyek valóban kiállták az idő próbáját, nem vesztek értékükből, szépségükből annak ellenére sem, hogy bizony eltelt felettük az idő. Természetesen ezek az alkotások mindenkinek mást és mást jelentenek, de tagadhatatlan tény az, hogy például Leonardo Da Vinci Mona Lisa-ja, vagy Az utolsó vacsorája, illetve Olaszországban a Pisai ferdetorony, melyet 200 év alatt építettek fel Bonanno Pisano és Guglielmo Tedesco tervei alapján, mindenkinek ismerősen fognak csengeni. S talán kevés az az ember, akinek megemlítve ezek közül egyet-kettőt, nem jelenik meg agyában rögtön a kép az adott dologról. Vajon miért van ez? Véleményem szerint azért, mert ezek a kiválóságok jelentenek valamit, múltat, hitet, reményt...

Érdemes lenne a gyerekeknek már kicsi korban műalkotásokkal ismerkedniük, hiszen ha ezekről beszélnek, bővíthet szókincsük, így később folyékonyabban fejezik ki majd magukat. S miközben műalkotásokról mesélnek, észrevétlenül tanulnak meg saját érzéseikről nyilatkozni, illetve megfogalmazni azt, könnyebben kapcsolódnak a körülöttük lévő világhoz is. Ilyen beszélgetések során fejlődhet még érveléstechnikájuk és vitakészségük. Megtanulnak odafigyelni másokra, elfogadni más véleményét, megvédeni sajátjukat. Mindemellett pedig olyan

---

¹⁵Umberto Eco: *A szépség története* [251. oldal]

¹⁶Hume: *A jó ízlésről* [222. oldal]

kiválóságokkal ismerkedhetnek meg, melyek nemcsak műveltségük szempontjából fontos, hanem érzelmi töltetet is ad nekik. S hogy egy egyszerű példát említsek, gondoljunk csak bele, milyen lett volna a mi gyerekkorunk, ha nem olvassuk el Fekete István Vuk című gyermekregényét, vagy ha szüleink nem vittek volna el bennünket soha egy múzeumi látogatásra. Felejthetetlen és kihagyhatatlan dolgok ezek.

II. A neveltetés és az önálló fejlesztés hatása az ízlésre

„ A nevelés szüksége és gyakorlata egyidős az emberiséggel, hiszen a felnővő nemzedéknek mindenképpen át kell adni az idősebbek tapasztalatait, és rá kell vezetni őket az élet fenntartásához szükséges műveletekre. A nevelés legáltalánosabb megfogalmazásában a felnőtt nemzedék ráhatása a felnővő nemzedékre, a felnővő nemzedék bekapcsolása a társadalom életének folyamatosságába.” A gyermek születésétől kezdve „élvezi ” azokat a javakat, melyeket az emberiség évezredes fejlődése során létrehozott.¹⁷

A nevelés, Sávai János szerint művészet, mindenki különleges valamiért, pont ezért egyedi megmunkálást igényel. Az embert személyes kapcsolatban rá lehet venni, hogy nevelje önmagát, formálja személyiségét.¹⁸

Céltudatosnak is kell lennie, értékközvetítés és értékteremtés is valósuljon meg e folyamatban. Jól meg kell választanunk módszereinket, hisz ezek a nevelés legfontosabb elemei. Ha módszereink helyesek, céljaink megvalósulnak, ha viszont helytelenek, rossz irányba fordulhat a gyermek személyiségének kibontakozása. Az viszont az igazsághoz hozzátartozik, hogy egy nevelési módszer nem lehet általános érvényű, helyzetenként és gyerekenként más és más. A gyermek személyisége csak akkor bontakozhat ki egészen, ha a jól megválasztott módszerek a megbecsülésen és az együttérzésen alapulnak.¹⁹

A tanár feladata, hogy megmutassa a tanulóknak bizonyos fogalmak, jelenségek megértésének lehetőségeit, melyek által a már megszerzett ismereteiket bővíti. Ez az új információ befolyásolja őket a jelenségek értelmezésében, megértésében. Ösztönözni kell őket abban, hogy saját maguk is próbáljanak válaszokat találni kérdéseikre.²⁰

Sok szülő úgy gondolja, hogy a gyermeknevelésben nincs semmi különleges. Nem kell hozzá különösebb szakértelem. Nem igényel iskolázottságot, ez az embernél egy alapképesség. Ám ha jobban belegondolunk, hogy mennyi gond és kérdés merül fel pont a neveléssel kapcsolatban, rájövünk, hogy bizony nem elég csak az ösztönösség, pláne nem napjainkban. A nevelés java a családban történik. Tudnunk kell azt, hogy a családi élet egésze nevel. Ezért, hogy nevelésünk sikeres legyen, családi légkörünknek harmonikusnak kell lennie.²¹

Sok évvel ezelőtt többet tudtunk egymástól tanulni, ellesni, mikor még együtt volt a nagy család: nagyszülők, unokatestvérek, közelebb élt a rokonság. Kiemelt szükség lenne a

---

¹⁷ Benedek Marcel: *A kultúra világa* [811. oldal]

¹⁸ Sávai János: *Nevelélmélet* [7. oldal]

¹⁹ Barbainé Bérci Klára: *A pedagógiai módszerek alkalmazása* [1 – 2 oldal]

²⁰ СофійН.З., Оноприєнко О.В. :*Нова українська школа: Порадникдля вчителя*[62]

²¹ dr. Domján Károly : *Pszichológiai szöveggyűjtemény* [246-248]

nagyszülőkre, viszont napjainkban ez sajnos egyre nehezebben valósul meg. Hisz a nagyszülői kötődés, törődés, szeretet, életre szóló érték, és sokat veszít, aki nem élheti át.²²

Mindezek tudatában, és visszatekintve mindenki egy kicsit saját gyermekkorára, rájöhethetünk arra, hogy az élethez való hozzáállásunkat, másokhoz való viszonyainkat, ízlésünket, mind-mind családnk adta számunkra, vagy legalábbis kellett, hogy adja. Itt persze a minimumokra gondolok, hisz sokat alakít személyiségünkön a felnőtté válás szakaszában a továbbtanulás során bekövetkező elszakadás az otthontól, új emberekkel való barátkozás stb. De ezek a minimumok csak szóban azok, ez a minden, a legtöbb, melyet egy család adhat, el nem vehetőek, meg nem másíthatóak, pótolhatatlanok.

Tulajdonképpen a nevelés - a felnevelkedés, a szocializáció, a képzés, az oktatás folyamata. A XX. század utolsó évtizedeitől kezdve egyre inkább úgy tűnik, hogy nem különíthető el két önálló – pszichológiai és pedagógiai – megközelítés a nevelés-felnevelkedés feltételeinek vizsgálatában. Modern tudományként való újjászületésekor a pszichológia a XIX. század végén elhatárolódott a neveléstudománytól. Számos képviselője egyenesen úgy látta, hogy a pedagógia és a pszichológia szemlélete, megközelítési módja ellentétes. A két tudományterület fogalmi rendszere, felfogása az elmúlt száz év során többször is közeledett, majd távolodott, az elmúlt évtizedekben kétségkívül jelentős közeledés volt megfigyelhető.

Kant álláspontja az emberi szabad akaratról, amely a természeti okságtól független, a ma is sokat elemzett és vitatott kérdések közé tartozik. E bonyolult probléma sajátos módon bukkan fel a gyermekkor és a nevelés kérdéseivel kapcsolatban. Abban ugyanis többé-kevésbé konszenzus van a fontosabb filozófiai rendszerek álláspontjában, hogy az értelem az ember nembeli tulajdonsága. Az értelmi belátás képességével azonban nem születésünk pillanatától rendelkezünk. Rousseauval szemben, aki feltételezi, hogy az ítélőképesség és a belátás képessége spontán alakul ki a gyermekben, ha a nevelő megfelelően szervezi számára a valóság megismerését. Kant szerint a gyermeket kényszerrel kell elvezetni a szabadsághoz: a nevelés legfontosabb módszerei a szoktatás és a fegyelmezés. A kényszer és a szabad akarat alapuló döntés képességének elsajátítása közötti ellentmondás Kantnál azáltal oldódik fel, hogy ő a szabadságot törvényes keretek között zajló cselekvésnek tekinti, és a gyermeknek ezek kényszereit kell megtanulnia.

Kant emberképéhez tehát meghatározott társadalomkép is tartozik. Ha a társadalmat a törvényes racionalitás irányítja, a törvények betartása nem sérti az egyéni szabadságot, hanem éppenséggel annak előfeltétele.

---

²²Vargáné dr. Nagy Anikó : *Családi nevelés* [22.oldal]

A másik nagy szemléletformálónak tekinthető változás a fejlődés kapcsolatának, a szocializációnak keretet adó környezet fogalmának megváltozott értelmezésében látható.

A szocializációs folyamat – bármilyen módon definiáljuk is – alapvető szerepű bármely társadalom folyamatos fennmaradásában. Úgy is fogalmazhatunk, hogy olyan viselkedésformák kialakítására készlet, melyek az adott társadalom megfelelő működéséhez szükségesek. Sikerességének kritériuma a felnőttkori viselkedés és funkcionálás megfelelő – azaz az adott társas-kulturális közegben elfogadott volta. Az egyént társadalmi nézőpontból akkor tekinthetjük szocializáltnak, ha alapvetően úgy gondolkodik, érez, vélekedik és cselekszik, ahogyan azt az adott közösség egy vele azonos életkorú, nemű és társadalmi státusú egyéntől elvárja.²³

Ez egy kicsit hasonlít Szécsényi Sensus communisára, hisz már azokban az időkben is elvárták, hogy az udvari ember viselkedésében megfeleljen az adott normáknak. S a közízlés akkori befolyásolása is hasonlít a maiakra, mivel először még az egyház is beleavatkozott az ízlés kérdésébe, majd lassan- lassan elvesztette e fölötti hatalmát, így beleszól helyette a sajtó és a politika.²⁴

II.1. Esztétikai nevelés

Először is azt szeretném bemutatni, hogy mit is jelent az esztétika a filozófusok, gondolkodók szemszögéből. Schillertől idézek pár gondolatot e témában, lássuk, melyek ezek.

Az esztétikatörténetben korántsem ritka jelenség, hogy filozófusok fogalmazzák meg az esztétika történetileg váltakozó, hol egymást kiszorító, hol egymásba fonódó fő tárgyaira: az észlelésre, a szépre vagy a művészetre vonatkozó legnagyobb hatású elgondolásokat. Az esztétika, mint diszciplína csak a 18. században születik meg. Létezését már az antikvitástól számítja, Platónról kezdve Szent Ágostonon át. Nincs ez másként a 20. században sem, bár ebben az időszakban már mindenképpen számon tarthatunk „professzionális” esztétákat, akik nem csupán filozófiai életművükön dolgoznak, hanem foglalkoznak esztétikai koncepciókkal is. Mégis jellemző marad, hogy a legjelentősebb esztétikai gondolatrendszerek ebben az időszakban is filozófusoktól származnak.

Am a továbbiakban bemutatom, hogy mit is jelent az esztétikai nevelés a család szemszögéből. Esztétikai nevelés alatt nem csak azt kell értenünk, hogy megtanítjuk a gyerekeket a szép felismerésére hanem, hogy megtalálja a harmóniát önmaga és a világ között. Legfontosabb feladata az, hogy a gyermek képes legyen a szép befogadására és cselekvésére. Az embert az alakítja, ami körülveszi őt. Ezért is nagyon fontos a család szerepe ebben a kérdésben.

---

²³Vajda Zsuzsanna: *Neveléslélektan* [8 – 9 oldal]

²⁴Szécsényi: *Sensus communis* [5. oldal]

Belső harmóniánkat a külső világ harmóniája is alakítja. Ugyanakkor az ember belső rendje kihat az őt körülvevő világra is.

Másik fontos feladata az esztétikai nevelésnek az önkifejezés fejlesztése. Például a gyermek rajzolása során észrevétlenül fejezi ki érzelmeit, kapcsolatait másokkal, stb. Az ábrázoló tevékenység nagy jelentőséggel bír a központi idegrendszer, az agy a szem és a kézmozgások fejlődésében. A kéz finommotorjának fejlettsége szoros összefüggésben van a gondolkodási funkciók kibontakozásával is. Az esztétikai nevelésnek ki kell terjednie mind a nyelvi, mind a képi világra. Hiszen a nyelvek gazdagsága, vagy a művészet színes világa belső gazdagságot ad a gyermekeknek.

A nevelési alapok egyike a rácsodálkozás, mely képesség ápolása a gyermek kicsi korában feltétlen az édesanyáé. Ez egy alaptulajdonság, mint például a félelem. A szülő feladata, hogy gyermeke figyelmét arra terelje, ami szép és érdekes. Ám nem elegendő valamit csak megmutatni, időt is kell hozzá adni. A szép befogadására biztosítsunk gyermekünknek csendet. Ha a rácsodálkozás és a szép befogadása érvényesül, megkezdődhet a szép cselekvése. Mit is jelent ez? A gyermek a megismert, befogadott dolgokat, megpróbálja megvalósítani.²⁵

S ez által önállóan fejleszti magát. Minden ember fejlődhet önállóan ez kétségtelen, ám vannak különböző tényezők, melyek lassíthatják, minőségében gyengíthetik e fejlődést. Minden megszületett gyermek bizonyos adottságokkal jön világra. A gyermek az öröklött adottságok és a környezet együttes hatása alatt fejlődik, s ezt a fejlődést kell a nevelésnek irányítania. Mint tudjuk, öröklött tulajdonságok lehetnek úgy jók, mint rosszak is, ám egy jó pedagógusnak, s nem mellékesen mondom, hogy szülőnek tudnia kell azt, hogy a negatív tulajdonságokat öröklött gyermek előtt soha ne mondjuk ki ezt, máskülönben előfordulhat, hogy esetleg beletörődik ebbe, és nem lesz hajlamos a változásra. Emellett fontos tudni azt is, hogy az öröklés ténye nem sorsdöntő, a nevelés és a környezet hatására befolyásolható.²⁶

---

²⁵Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata* [12 – 12 oldal]

²⁶ Benedek Marcell: *Kultúra világa* [814. oldal]

III. Jelenkori ízlésvilág

Az antik és a modern műveltség elsőbbségének vitája napjainkban is fennáll. Az egyik fél az előbbit, míg a másik az utóbbit tekinti mérvadónak. Máig kevesen határozták meg megfelelően e vita korlátait. Hume szerint nem szabad elvetnünk őseink munkáit, hisz ez a múltunk, s ez kellene, hogy befolyásolja jövőnket. Ellenben elismeri, hogy a régmúlt idők erkölcsi és tisztességi normái eltérnek koronként, s nem feltétlenül kell ezeket figyelembe venni. Az erkölcsi elvek állandóan módosulnak, így történik meg az is, hogy a fiúk más elveket követnek, mint apáik.²⁷

Radnóti Sándor napjaink ismert kritikusa és esztétája szerint: „Az ízlés fogalmában az individuális ítélet nagyobb súlyáról, végső soron a szabadságról van szó, amellyel az ember körülhatárolhatja azt, ami neki tetszik, s ez nem feltétlenül a hagyományból vagy más tekintélyből következik, hanem személyes döntés, amely egyben jellemzi is a személyiséget. Az ízlésítéletet nem lehet, vagy nem kell megindokolni, s ez sokak gyanúja szerint tápot adhat a relativizmusnak (a viszonylagosságnak) és az önkényességnek.”²⁸

Emellett azt hangsúlyozza, hogy az ízlésben rejlő egyéniséggel szemben, tudnunk kell, hogy egy sokkal régebbi fogalom áll, mégpedig az ízlésben rejlő közösség. Tehát egy régi fogalom, a közös érzék, a *sensus communis*, napjainkban is nagy jelentőségű. Véleménye szerint Kant elvei szolgálnak alapul napjainkban is, ő tudta egyedül összefoglalni az ízlésprobléma másfél száz éves történetét egy munkában. Kant a szép tárgyak megítéléséhez az ízlést, előállításához viszont a zsenit rendeli, amelynek egyesülnie kell a művész személyében. S ha ez a közös érzék megvan, összekötetésbe kerül a társadalom kulturálódásával, a civilizáció folyamatosságával, a humanitással, vagyis az emberiség eszméjével. Kanttal vesz búcsút az ízlés fogalma a filozófiától. Ezután az ízléssel, mint ízleléssel foglalkoznak.

A közösséget teremtő ízlés társadalmi magatartásformákat közvetített, az individuális ízlés pedig megsokszorozódott és vele az őt kielégíteni kívánó művek is. Radnóti szerint is fontos fejlemény a tömegkultúra kialakulása, mert ha valakinek ízlése van, bármire képes lehet, közösséget teremtő, formáló erővel bír.²⁹

---

²⁷Hume: *A jó ízlésről* [242. oldal]

²⁸ Magyar Nemzet: *Minden ízlés egyéni, mégis közösséget szeretne teremteni* [2. bekezdés]

²⁹ Magyar Nemzet: *Minden ízlés egyéni, mégis közösséget szeretne teremteni* [2.-3. bekezdés]

III.1. Ízlés a mában

A történelem során az információs technikában bekövetkezett változások hatalomátrendeződéseket eredményeztek. A sötét középkorban a katolikus egyház uralta a köznépnél szóló információt, de a nyomtatás és a papír tömeggyártása új lehetőségeket teremtett az egyház uralmával szemben.

Így változtak időről időre a gazdaság és a nemzetek struktúrája. A gőzgép például drasztikusan lecsökkentette a fizikai erő árát. Az egész világon a fölény azoknál a cégeknél és nemzeteknél van, akik átszervezték magukat úgy, hogy kiaknázhassák az új és olcsó erőforrást. Például kőolajból készítenek különböző kozmetikai eszközöket, mert az nem kerül sokba. Ennek ellenére az emberi tevékenységeknek és az iparnak, a mezőgazdaságtól a tengeri közlekedésig, a nyomtatástól a háborúig mind-mind arra kellett összpontosítani, hogy az új technológia előnyeit kihasználja.

Az emberi tudás ma a legkimeríthetlenebb forrásunk. Nem kell megújítani, mert határai ma még nem feltérképezhetők. A tudomány mindig újabbnál újabb dolgokat fedez fel, szinte már lépést sem tudunk tartani vele. Tagadhatatlan, hogy a mai változásokban a legnagyobb szerepet maga az információ és az átadásához szükséges modern eszközök játsszák. Ez a nagy ütemű fejlődés az emberi értelemnek szinte már felfoghatatlan.

A számítástechnika mellett rohamos fejlődésnek indultak a médiák és azok eszközei is. Új formája lett az írott sajtónak, a rádió, a televízió és a film lassan új formát öltött a 80-as évek elejére. Megismerkedtünk a CD-vel, videóval, majd lassan ezeket is felváltotta valamilyen modernebb eszköz napjainkra. A változás visszafordíthatatlan, leállíthatatlan, gyors és valójában mindenkit vonz.

A médiák, az új technikai eszközök elterjedése felgyorsult. A telefonnak még 38 évre volt szüksége ahhoz, hogy 10 millióan használják. A fax 22 év alatt érte el ezt a felhasználói számot. A mobiltelefon 9 év, a személyi számítógép (a PC) 7 év alatt érte el a bűvös határt. A legújabb csodának, az internetnek erre elég volt 3 év! Ezek a változások ma sem lassultak le, az eszközök ma is változnak, fejlődnek.³⁰

Az emberek hozzáállása napjainkra sok dologhoz megváltozott. Másképpen tekintünk már a médiára, a vele kapcsolatos dolgokra. A médiatechnológia folyamatos változása, az online és digitális kommunikáció, illetve a napi szinten használt különböző felületek könnyen hozzáférhetőek lettek. Ezért az emberek is változásokon mentek át sokféle téren, cselekvésin, barátkozásin, szórakozásin stb. Az új média miatt az e-mail vagy a Facebook-üzenet hamarabb ér célba, mint egy levél és skype-olni kedvezőbb, mint távolsági hívást kezdeményezni, de

---

³⁰ Dobróka András: *Kultúra és internet* [4-5. oldal]

szerintem ennél sokkal fontosabb számunkra, hogy megkönnyítette többek munkáját is. Például az orvosokét, mérnökökét.³¹

Az új médiumok új kommunikációs lehetőségeket, tereket, térélményt, még testhasználatot is nyújtanak a fiataloknak. Olyan közösségeket, melyek más elveken nyugszanak. A médiumok rendszeres használata által önmagunk megismerésének új lehetőségei vannak születőben.

Az egyén szocializációja során találja meg önmagát, úgymond belenő a társadalomba. Közben észre sem veszi, hogy elsajátítja annak kultúráját, alapvető elemeit. Miközben ő formálódik, másokat is formál, akár saját gyermekeit is. A közvetített kultúra nagyon fontos, hiszen a társadalmat formálja.

Az utóbbi egy-két évtizedben megnőtt az internet és a média jelentősége a nevelésben is. Többben is rájöttek arra, hogy a hagyományos kultúrákövetítés – család, iskola – szerepe csökken. Az önreprezentálás hétköznapi, gyakorló helyszínévé válik. A virtuális térben való rendszeres mozgás, cselekvés, gyakorlottabb helyszín az élet minden területén.

A tizenévesek és fiatalabbak számára vonzóbbak az interaktivitás, az új tartalmak előállításának lehetőségei, az aktív közösségi tartalmak, a globális cselekvés. Az identitáskísérletek, szerepjátékok, a saját honlapok, a fotómegosztó, kereső-, médiamegosztó portálok, online naplók (blogok), videómegosztó blogok (youtube), grafikus világok, melyek más és más reprezentációs szabadságot, lehetőségeket biztosítanak a felhasználónak. Persze nem mellékes az sem, sőt ez a legfontosabb, hogy ezek a terek, a felnőttek kizárásával is működnek. „Míg a tizenévesek és az idősebb korosztály „csak” aktív internethasználók, addig a fiatalabb generáció már olvasástudás nélküli internetbirtokló, autonóm kereső, tartalommesztő, tartalom-előállító, zenekeverő, videószerkesztő, mely tevékenységek eredménye új „kulturális” javak termelése lehet. Mindezek mellett aggasztó lehet a felnőttek egyes csoportjainak szolgáltatott, a többség által szélsőségesnek tartott politikai, gazdasági, szexuális stb. tartalmak elérése, illetve a felnőttek által be nem járható utak ismerete, melyeket nem pótolnak a felnőttek által nyújtott ellenőrzött, de szűkre szabott, frissítetlen információk.”³²

Tudjuk jól, hogy az információ cseréjéhez az emberi kapcsolatok elengedhetetlenül fontosak. Ezért a vallási, társadalmi szervezeteket, ami szintén emberi kapcsolatokon alapul a fiatalok szeretik elkerülni. Ebben az életkorban az intézményesültségtől való távolmaradásra rendezkednek be. Elutasítják a közösséghez tartozást, a vele együtt járó sablonokat, kötelezettségeket. Általában nem szeretik a szabályokat. Személyiségfejlődésük során mindent túlzottnak és megterhelőnek tartanak, ami kötelező. Ezért történik meg az, hogy a korosztály

---

³¹Aczél Petra: *Műveljük a médiát!*[33. old.]

³²Havasi Tamás: *Iffúság, ízlés, identitás* [75. oldal]

többsége szívesebben fordul a számára kisebb függetlenséget biztosító információforrásokhoz, ahol sokkal nagyobb a szabadság. Ezt garantálja nekik a média, az internet.³³

„A neurológusok, neuropszichológusok veszélyekre is felhívják a figyelmet. A veszélyes tartalmakról történő „haszontalan” viták helyett egy sokkal aggasztóbb problémával kellene törődnünk, a képernyő előtt eltöltött idő neurológiai következményeivel. A virtuális tapasztalatokkal ugyanis nem pótolhatók a valódiak, így a gyerekek testtudata, testérzete és mozgáskoordinációja, annak agyi neuronhálózata a sokszoros megerősítések hiányában nem alakul ki megfelelően. „³⁴

III.2 A szabadidős tevékenységek hatása az ízlés formálódásában

A megfelelő gyermeknevelés tárgya, évszázadok óta foglalkoztatta a gondolkodókat. Igényt láttak arra, hogy a pedagógiának úgyszintén megújulásra van szüksége, mint ahogyan újulnak a művészetek, a technikai eszközök, sőt maga az emberi gondolkodás is. Így született meg az az elgondolás, hogy létre kell hozniuk a gyermekek élményvilágának módszer szerinti feldolgozását. „A magyar gyermekkultúra történelmi, társadalmi okok miatt nem erős, nincs megformált rendszere ahhoz, hogy kivédje az idegen kulturális elemek intenzív hatását. „

Ha jól működik a párbeszéd nemzedéken belül, akkor a gyerekek észrevétlenül lesznek tagjai, birtoklói egy kultúrának, gyakorlói a hagyományoknak. A kultúrát nevezhetjük párbeszédnek, egymáshoz kapcsolódó szimbólumoknak, melyeknek az ezeket birtokló emberek számára óriási jelentősége van. A gyermekeknél tevékenységeik során megfigyelhetőek a kulturális jelek, ezek pedig formálják, alakítják őket. Nagyon fontos úgy szülőnek, mint pedagógusnak egyaránt a gyerekek felé olyan elvárásokat támasztani, melyek során „művelik”, tanulják, megismerik még jobban kultúrájukat. Ez fogja őket alakítani a későbbiek során is. Mindenképp az kell, hogy legyen előttünk a cél, hogy ezekkel az elvárásokkal javítsuk a gyermekek életminőségét a változó világban. A legnagyobb akadály azonban az, hogy sok esetben, amit támogat a kulturális oldal, nem kamatoztatja az oktatás. Ezért sajnos a tömegkultúra több esetben magasodik a minőségi kultúra fölé, illetve teljesen ki is szorítja azt. Mégis az a tény, hogy nem határolódhatunk el attól, ami újabbá, modernebbé tette életünket, mivel csak „széllel szemben eveznénk.” Vitathatatlan, hogy mindennapjaink része az információs és kommunikációs technológiák használata. Gyermekeink folyamatosan találkoznak médiaüzenetekkel, saját szabadidős tevékenységük nagy részét teszi ki a médiafogyasztás, médiahasználat. Mára a média a gyermekkultúra részévé vált, a gyermekek élményvilágának

---

³³ Ádám Szilvia, Domokos Tamás, Gázsó Tibor: *Magyar ifjúság tanulmánykötet* [263. oldal]

³⁴ Havasi Tamás: *Ifjúság, ízlés, identitás* [76. oldal]

meghatározó szereplője. A gyermekek és szüleik váltak az új technológiák egyik legfontosabb fogyasztójává.³⁵

A szabadidő fogalmát úgy magyaráznám, hogy iskoláskorú tanulók esetében az iskolai és otthoni tanulás, a fiziológiai szükségletek, és a különféle egyéni és szociális kötelezettségek (házi munka, iskolai feladatok) elvégzése után fennmaradó időmennyiség. Az iskolán kívüli szabadidő tulajdonképpen a család, a szűkebb és tágabb közösség által szervezett esemény.

Ám sok gyereknek a szabadidő szó hallatán az „azt csinálók amit szeretnék” gondolat jut eszébe, valószínű mert ezt is teszik. A pedagógusoknak, a szülőknek egyaránt felelőssége, hogy ezt szem előtt tartva a gyermek kulturális környezetét az interneten is megfelelően irányítsa, fogyasztását felelősségteljesen alakítsa, az abban való tájékozódást a gyermekek számára megkönnyítse. Ez azonban kihívás mindkettőjük számára. Csak folyamatos párbeszéddel lehet a gyermeket nevelni a média által közvetített világ befogadására, értelmezésére. Felnőttként próbáljunk kíváncsisággal közelíteni a gyermek médiaélményeihez, azzal a céllal, hogy segítséget nyújthassunk neki az élményfeldolgozásban, illetve a kritikus, tudatos médiahasználat kialakításában. A cél az lenne, hogy tudatosan és kritikus szemlélettel rendelkező médiahasználóvá váljanak, használják helyesen az oktatás kiegészítésében, a szabadidő töltésekor stb.

---

³⁵ Kolosai Nedda, M. Pintér Tibor: *A gyermekkulturúra jelen(Tősege)E [10-21. oldal]*

IV. Gyakorlat

IV.1. A gyermekek ízlésvilág vizsgálatának módszerei az iskolában

Mivel a mindennapjaink részévé vált a technikai eszközök használata, a fenti témát tovább gondolva, szerettem volna megvizsgálni, mivel töltik szabadidejüket a 9-10 éves gyerekek. Hatással van-e rájuk a társas kapcsolataik tekintetében, kiszorítja-e az egyszerűbb tevékenységeket, közös játékokat az online lehetőségek hatalmas kínálata. Mennyire alakítja, vagy van-e rájuk hatással a már megszokott szabadidős tevékenység, ha közösséggel érintkeznek? Illetve nagyon érdekelt még a családon belüli kommunikáció formája, a gyerekekhez legközelebb álló személlyel használt kapcsolattartási lehetőségek.

Így tehát azt gondoltam, hogy dolgozatom gyakorlati része legyen egy teszt, amellyel a 3. és 4. osztályos gyerekeket céloztam meg, vegyesen lányokat és fiúkat. A tavalyi munkámtól egy kicsit eltérően nem kérdéseket tettem fel a diákoknak, hanem kijelentéseket olvashattak, melyek alatt számok voltak. Minden szám jelentett valamit, amiből nekik kellett kiválasztani a rájuk jellemzőt. A kérdéseket úgy raktam sorba, hogy az elején vannak a pozitív tartalmúak, a közepétől a negatív tartalmúak. Erre a kiértékelés könnyebbsége miatt volt szükség.

A tanulók válaszai alapján információt kaptam a barátok, család, szabadidő, szórakozáshoz kapcsolódó tevékenységi formájukról, szokásaikról, kedvelt időtöltéseikről, rájuk gyakorolt hatásáról különböző tevékenységek során.

Azért választottam ezt a korcsoportot, mert ők azok, akik már annyira „nagyok”, hogy tudják kezelni a különböző digitális eszközöket, és rendelkezésükre is áll. Viszont értelmi szintjük szerint még annyira „kicsik”, hogy nem tudják segítség nélkül felmérni a bennük rejlő esetleges kockázatot, veszélyt.

A kérdőív kitöltése a következő képen történt: mindenkinek kiosztottam, megbeszéltük és értelmeztük a címét, a kitöltendő részeket. Hangosan fölolvastam a magyarázatot, ők a szemükkel követték. Továbbá elmondtam, hogy mit jelentenek a számok, s hogy egy kijelentésre csak egyet kell majd bekarikázni, s hogy ezt nagyon fontos megjegyezniük. Mikor befejeztem az olvasást, megkérdeztem kinek van kérdése, mi nem volt érthető? Megnyugtattam őket, hogy semmilyen következményekkel nem jár válaszájuk, hisz névtelenül íródik. Elmondtam, ha bármelyik kijelentést nem értik, nyugodtan forduljanak hozzám, de nagyon fontos, hogy mindegyik ki legyen töltve. Megkértem őket, hogy egymástól a válaszokat ne nézzék, hiszen itt nem kapnak jegyet, csak a saját gondolataik szerint karikázzanak. A kérdőívemnek a Hogyan töltöm a szabadidőmet címet adtam, és 25 kijelentésből állt. Ezeket igyekeztem úgy összeállítani, hogy legyen benne olyan is, melyben saját magáról vall a gyermek, olyan is, melyben a szülei hozzáállását ismerem meg.

IV.2. 2017-2018-as Médiahasználati teszt kiértékelése

Kiértékeléshez szükséges pontozási alap:

Ritkán- 3 pont

Nem jellemző rám- 2pont

Elég gyakran- 1 pont

Mindig- 0 pont

Tehát a kevesebb pontot elérő gyermekek több időt töltenek online, míg a több pontot elérő gyermekeknek több a szabadideje, amit másfajta tevékenységekkel tud megtölteni.

30-45 pont között: az a gyerek, aki ezen pontértéken belül teljesít nem használja az internetet túlzottan, lehetséges, hogy válaszaik nem voltak abszolút őszinték. Esetleg a család anyagi helyzete nem ad lehetőséget számára a modern eszközök használatára, vagy talán nem is érdekli őt. Aggodalomra tehát nincs ok, nem függ a digitalizált eszközöktől, nem fordít rájuk túlzott figyelmet, mindennapjait akár nélküle is tudja élni. Valószínű, hogy ilyen eredményű tesztlapból lesz a legkevesebb. A diagramokban való könnyebb áttekinthetőség kedvéért azokat, akik ezt a pontszámot érik el a következőképpen nevezem : **aktívak, de mértékkel.**

20-30 pont között: azok, akik ebben a pontszámokban vannak, már többet foglalkoznak az internettel, a digitális eszközökkel, mint az előzőek. Mindennapjaik nagy részét online töltik, ami sokszor a tanulás és az otthoni tevékenységek rovására megy. Életüket nem tudják elképzelni internet nélkül, nagy hatást gyakorol rájuk az ott látottak és hallottak. Az ő nevük: **aktívak.**

15-20 pont között: azok, akik ilyen pontszámokat értek el, túlzottan sok időt töltenek az internet használatával, főleg életkorukat figyelembe véve aggodalomra adhat okot, mivel bevallásuk szerint szüleik sem korlátozzák őket kellő képen. Elhiszik az ott látható dolgokat, befolyásolja őket mindennapjaikban. Nyomasztónak érzik online „állapotukat”, szívesebben barátkoznak a neten, mint élőben. Otthoni teendőjüket és nem mellesleg tanulmányaikat is hajlandóak elhanyagolni, éjszakákon keresztül aktívak tudnak lenni, ami persze rányomja bélyegét a nappalaikra. Ezek a tanulók tehát nem jó úton haladnak, talán nem túlzás, ha azt mondom, hogy előbb-utóbb nem fogják a helyüket megállni a világban, hiszen veszélynek vannak kitéve a szellemi, testi és kognitív képességeik, stb. Ők pedig: **túlzott felhasználók.**³⁶

---

³⁶Magyar Máltai Szeretetszolgálat: *Pszichoszociális fogadó* [9. oldal]

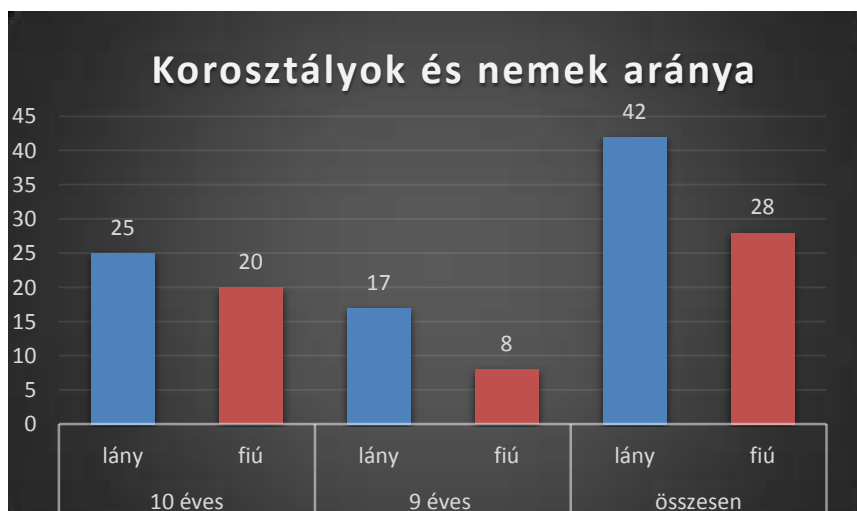
IV.3. A 2018-2019-es kérdőív kiértékelése

A gyerekek kijelentéseket olvashattak, melyek alatt számok voltak. 25 kijelentés, melyre 39 lány és 31 fiú válaszolt, 9 és 10 éves korosztályból 3. és 4. osztályokból. Minden szám jelentett valamit, amiből nekik kellett kiválasztani a rájuk jellemzőt. A kérdéseket úgy raktam sorba, hogy az elején vannak a pozitív tartalmúak, a közepétől a negatív tartalmúak. Erre a kiértékelés könnyebbé miatt volt szükség.

Mit is jelent a pozitív és negatív tartalmú kérdés? Feltételezem azt, hogy a „Szabadidőmben szeretek színházba járni” kijelentés pozitívum mind felnőtt, mind egy gyerek életében. Ellentétben az „Inkább internetezem, minthogy a barátaimmal játszok” kijelentést abszolút negatívnak ítélem meg.

A pozitív kijelentéseknél a 6-os, 5-ös, 4-es válaszok is pozitívumok, a 3-as, 2-es, 1-es inkább negatívumok. A negatív kérdéseknél ez változó.

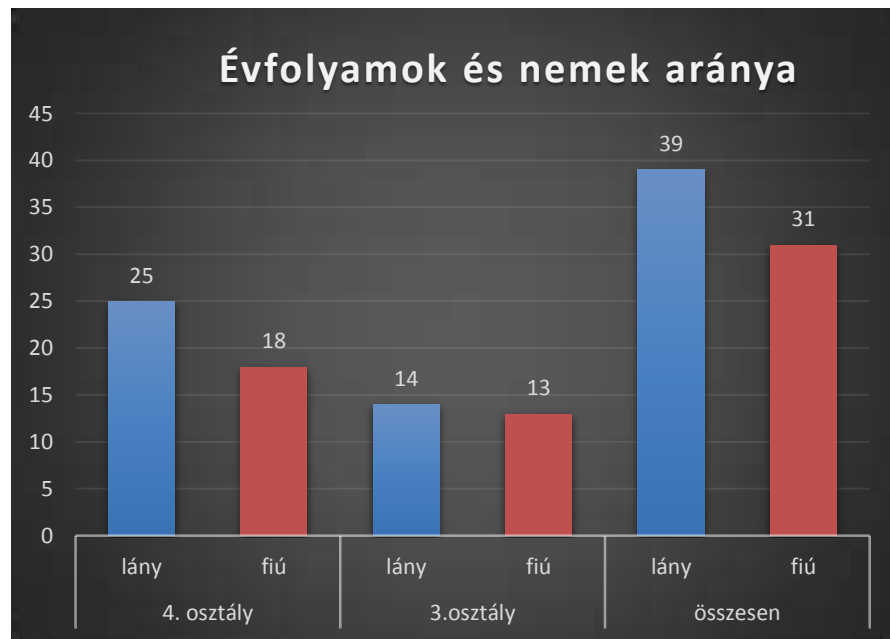
A kiértékelés lényege a diagramok tekintetében nem az összpontszámokban rejlik, hanem az egy kérdésre leadott válaszok mennyiségében. A pozitív kijelentéseknél tehát annak örülünk, ha minél több gyerek jelölte, a negatívoknál pedig fordítva. Így tehát mivel a válaszadók összesen 70-en voltak, ennyi lehet a maximálisan elért szám egy kijelentés esetében, legyen az pozitív, vagy negatív tartalmú, ami természetesen nem fordult elő. Minden kijelentést külön értékelek ki, mindegyikhez készítettem diagramot.

Továbbá ha összeadom az egy kérdésen belül kapott összes válasz számát, ami maximum 420 lehet, minimum 70 (válasz szorozva az összlétszámmal), akkor azt tudom meg, hogy a tanulók a kijelentésben szereplő tevékenységet vagy nagyon szeretik, vagy nagyon nem.

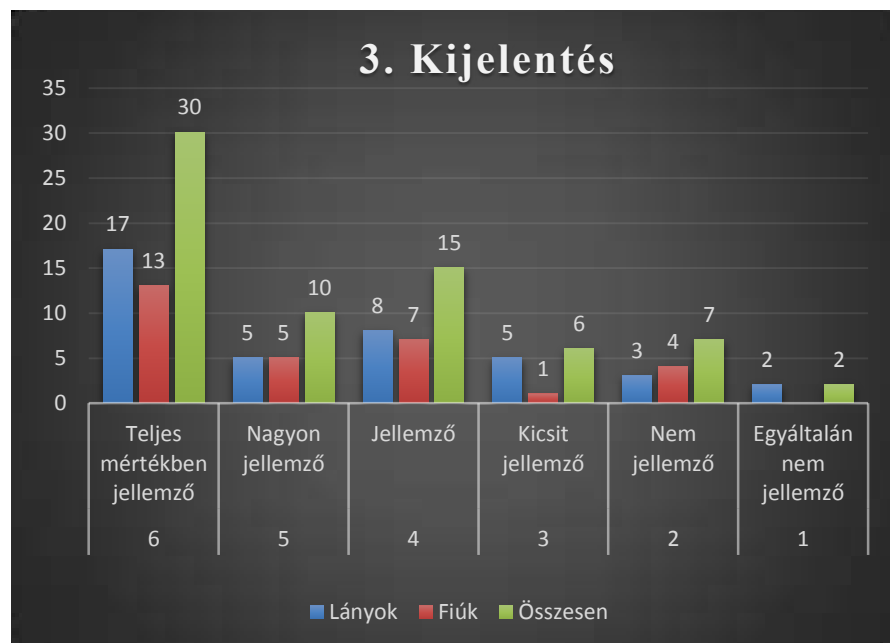
Az elején az általános információkat mutatom be, mellyel megtudhatjuk a nemek és korosztályok arányát, illetve az évfolyamok és nemek arányát.

Az alábbi képen láthatjuk, hogyan oszlik meg a korosztályok és a nemek aránya a 70 válaszadó között, valamint az iskolai oktatásban az a különböző osztályokban megjelenő nemek megoszlását.

A továbbiakban szeretnék bemutatni és megmagyarázni egy pár diagramot, melyekből érdekes és hasznos információkat vonhatunk le a gyerekek kedvelt szabadidős, társas, családi és baráti tevékenységeiről. Az elején a pozitív tartalmú kijelentésekből mutatok meg 5-öt.

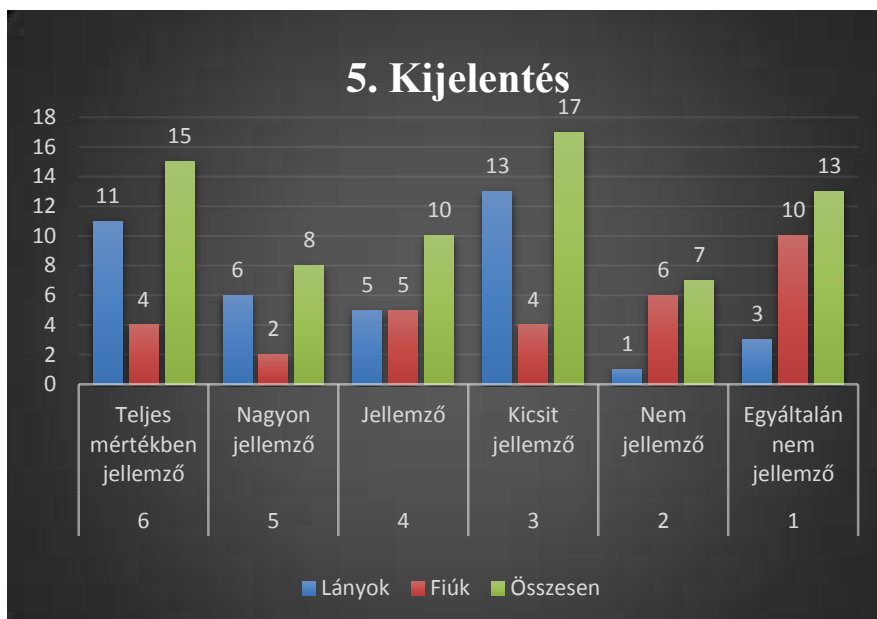
3. KIJELENTÉS: Szabadidőmben szeretek moziba járni.

Nem meglepő számomra, hogy a mozizás mindenki életében fontosabb szerepet tölt be, mint a koncertre-, színházba-, vagy bábszínházba járás. A legkevesebben 2-2 fiú és lány jelölte az egyáltalán nem jellemző ráam választ, és mint egy lépcsőfokhoz hasonló emelkedés látható a továbbiakban. Összesen 30 gyerek jelölte a teljes mértékben jellemző ráam kijelentést, és majdnem egyenes arányban 17 lány és 13 fiú ismerte el mozizás iránti szeretetét.

Azért tettem ezt a kérdést a pozitívok közé, mert fontosnak tartom az aktív szórakozást, és általában moziba az emberek nem egyedül mennek, vagyis a társas kapcsolatok fejlődésében, kialakulásában is hasznos lehet.

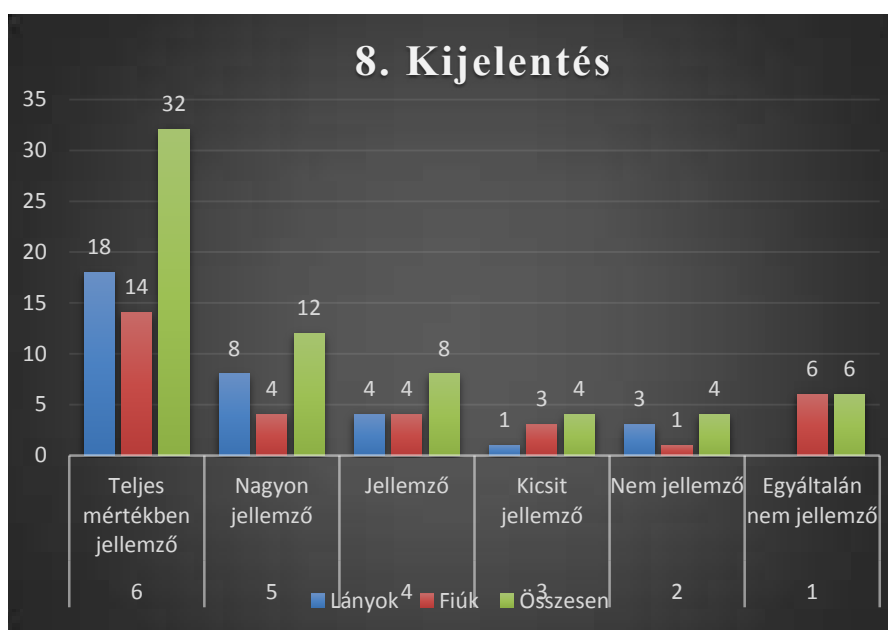
Azért választottam ezt a diagramot a mozi után, mert úgy gondolom, nagyon jól szemléltetik, azt, amit a gyakorlati munkámmal akartam bemutatni, vagyis, már a gyerekek körében kedveltebb megtekinteni valamit, mint például elolvasni. A modern technika kiszorítja némileg az olvasást,

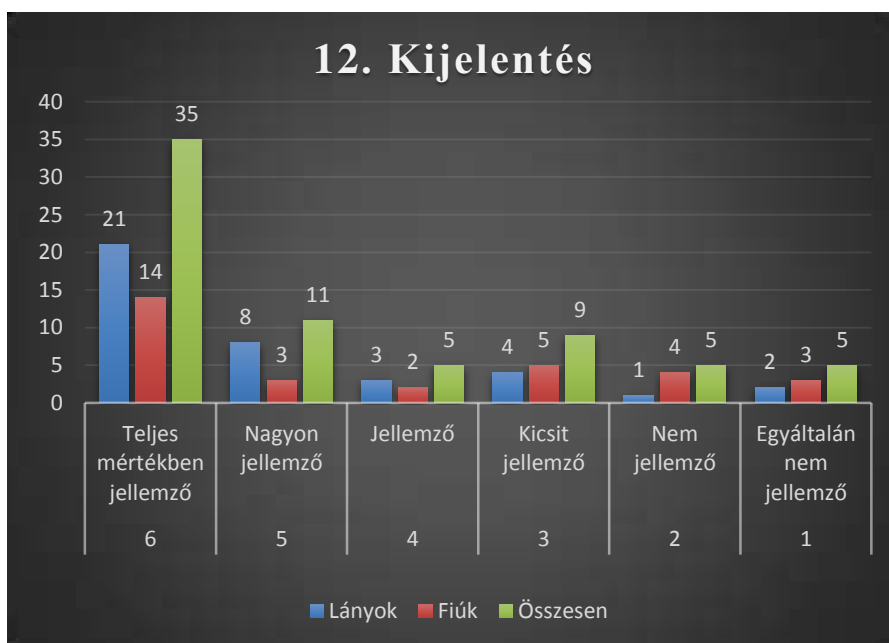
5. KIJELENTÉS: Szabadidőben szeretek olvasni.

hiszen láthatjuk ezt a számbeli különbségeknél. Teljes mértékben jellemzően összesen 15 gyerek olvas szabadidejében, míg moziba 30 is elmegy. Ez a diagramm még azért is érdekes, mert magunk is láthatjuk, hogy szinte ugyanannyian szeretnek nagyon olvasni (15) mint amennyien egyáltalán nem (13). Kiderül még, hogy a lányok jobban, míg a fiúk kevésbé töltik olvasással a szabadidejüket. Az 5 szabadidős kijelentésből egyértelműen a mozizás került dobogós helyre.

8. KIJELENTÉS: Szívesen veszek részt olyan hosszabb programokon (kirándulás, táborozás), ahol nincs internet elérhetőség.

12. KIJELENTÉS: Sok olyan hobbitm van (sport, tánc, zene, stb), amihez znmesszükséges “gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) és internetkapcsolat.

Nagyon örültem, mikor ennek a kijelentésnek elkészült a diagramja. Annak ellenére, hogy moziba többen szeretnek menni, mint olvasni, meglepően szép eredmény született az internet elérhetőség nélküli kirándulásokról szóló kijelentéssel kapcsolatban. A pozitív válaszokból az összpontszám 52, ami csak nagyon kevéssel marad el a mozizástól. Sőt, ha még arra is tekintettel vagyok, hogy 70 válaszadótól lett ilyen eredmény, még jobban örülök. Elenyészően kevés gyerek jelölt negatív választ, és azok között is van, aki összesen 4 gyerek, aki kicsit jellemzőt jelölt. Ami még számomra érdekes, hogy a lányok közül egy tanuló sincs, aki egyáltalán nem venne részt ilyen eseményen.

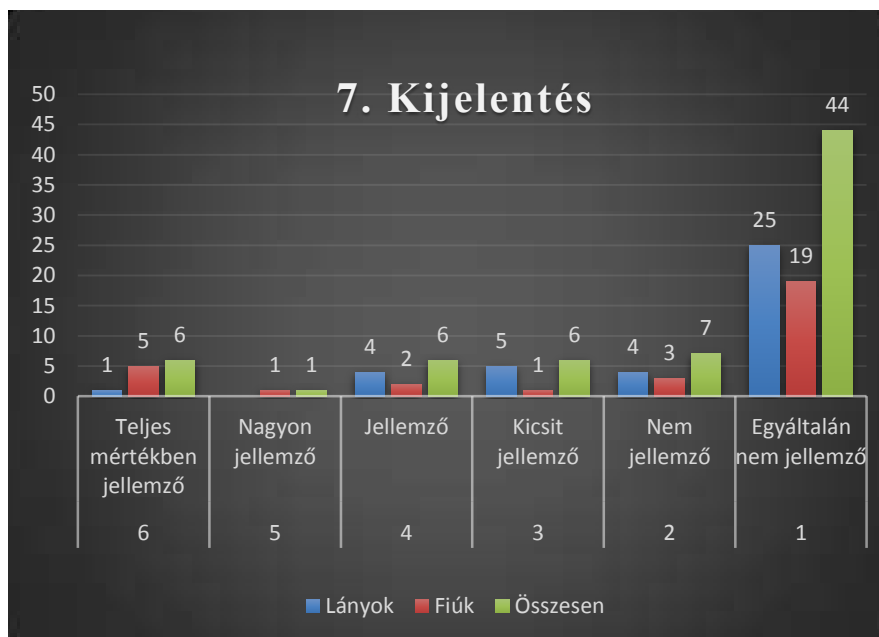
Mint a 3-as és 5-ös kérdéseknél, úgy itt a 8-as és 12-nél szeretnék párhuzamot vonni, kis összehasonlítást végezni. Mint olvashatjuk magunk is, a két kérdés nagyban hasonlít és mégis más dolgokra világít rá. Mindkettő olyan tevékenységekről érdeklődik, melyekhez nem szükséges sem internet, sem semmilyen digitális eszköz. Majd a negatív kérdéseknél tovább viszem ezt a gondolatot, a kérdőívem elején leírt kijelentésekre építve, de erről később.

Azt gondolom, mindig örülhetünk, ha ilyen eredményeket kapunk. Magukért beszélnek a számok, szinte teljesen ugyanolyanok az értékek. Azt a következtetést vonom le, hogy a szülők odafigyelnek gyerekeikre, igyekeznek támogatni, vagy irányítani őket a hobbi választásában. Úgy vélem ez tudatos lehet, hiszen nem véletlenül adott összesen 51 gyerek pozitív választ.

A lenti diagram is magáért beszél, csak rá kell néznünk a számadatokra. Ami legelőször eszembe jutott az volt, hogy ezt a korosztályt még nem érdekli a zene, főleg ha fizetni is kell érte. Mint láthatjuk az előbbieken, inkább néznek filmeket, hódolnak hobbijuknak, olvasnak, minthogy zenét hallgassanak. Összesen 57-en adtak negatív választ, melyből valamivel több a

lány. Csak nagyon kevés tanuló, összesen 6 jelölte a teljes mértékben jellemző rám válaszlehetőséget.

7. KIJELENTÉS: Kedvenc zenéimet letöltöttem és megvásárolva hallgatom.

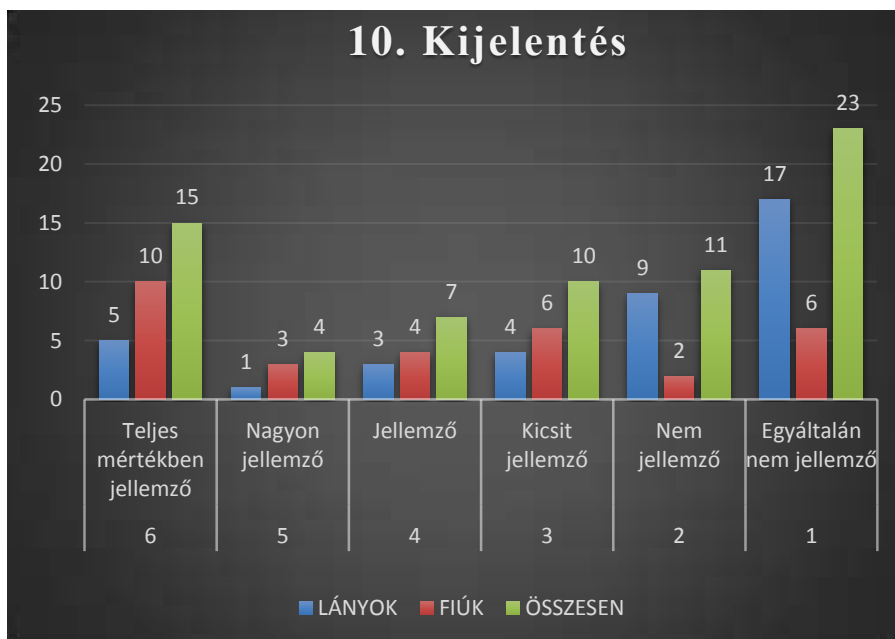

Ez a diagram is magáért beszél, csak rá kell néznünk a számadatokra. Ami legelőször eszembe jutott az volt, hogy ezt a korosztályt még nem érdekli a zene, főleg ha fizetni is kell érte. Mint láthatjuk az előbbieken, inkább néznek filmeket, hódolnak hobbijuknak, olvasnak, minthogy zenét hallgassanak. Összesen 57-en adtak negatív választ, melyből valamivel több a lány. Csak nagyon kevés tanuló, összesen 6 jelölte a teljes mértékben jellemző rám válaszlehetőséget.

Most pedig vizsgáljunk meg 5 negatív fhangú kijelentést.

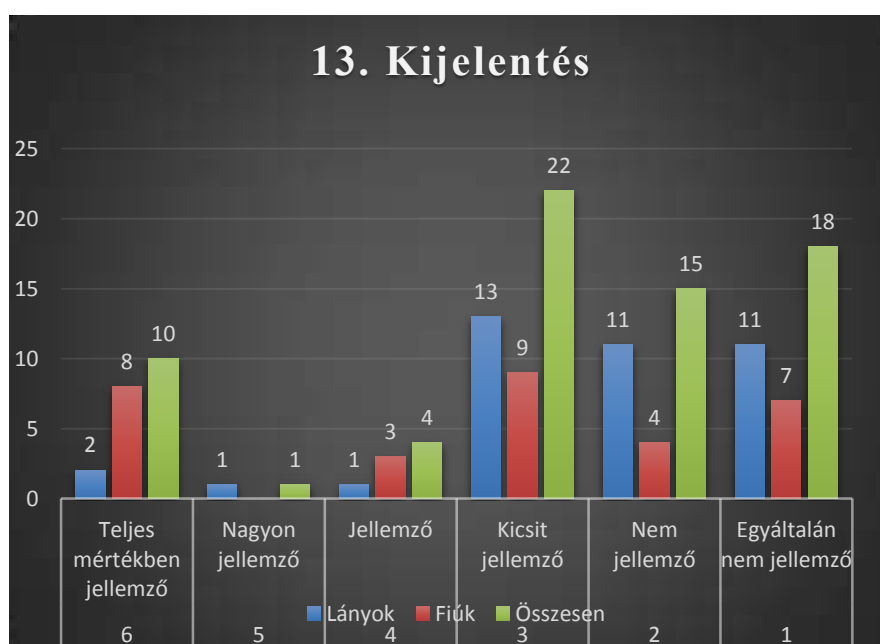
10.KIJELENTÉS: A szüleim gyakran rám szólnak, hogy sokat lógok a neten.

Ebben a diagramban láthatjuk, hogy a 70 tanulóból teljes mértékben fiúkat és lányokat összeadva, 15 gyerekre szólnak rá otthon a túlzott internethasználat miatt. Ami szerintem elkésztítő eredmény. Egyáltalán nem szólnak rá 23-ra, nem szólnak 11-re, kicsit

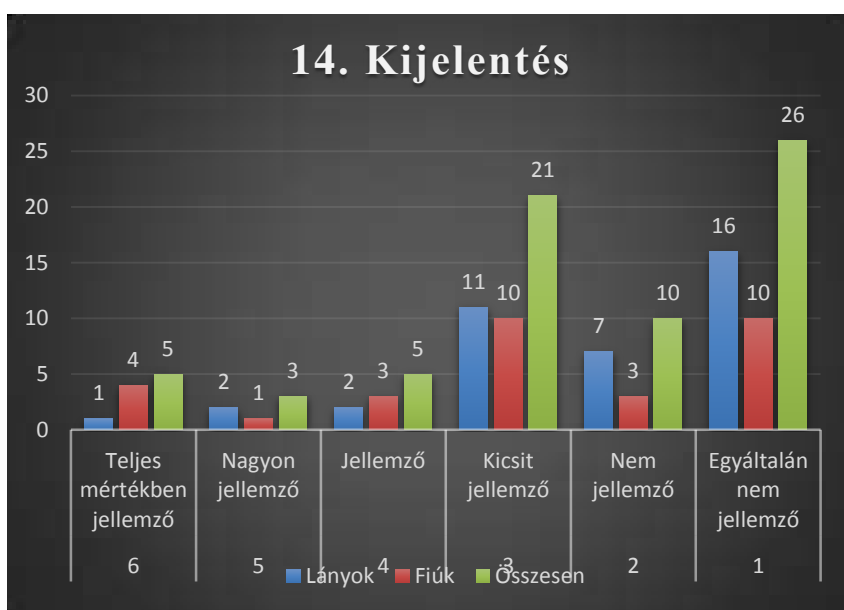
szólnak 10-re. Nagyon jellemző és jellemző pedig majdnem ugyanolyan számokat mutat. Azért gondolom elkésztítőnek, mert ezt a korosztályt kellene a szülőknek az elején „kézbe venni” ahhoz, hogy mire elérik a kamaszkort, ezen a téren ne legyen problémájuk velük. Illetve ha ennyi sok, azaz 44 gyerek adott negatív választ, valószínűnek tartom esetleg még azt a lehetőséget, hogy azért nem szólnak rájuk, mert nincs rá okuk, vagy nem érdekli őket.

13. KIJELENTÉS: Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a családommal.

A 70 válaszadóból 10 gyerek jelölte a teljes mértékben jellemző választ, illetve a negatív válaszok összpontszáma 15. Ez nem kevés, de túlzottan nem is sok, főleg ha azt vesszük figyelembe, hogy 55 a pozitív pontok száma. Úgy gondolom, ebben a korban még nagyban irányítják a szülők a gyerekek szabadidős foglalkozását, sőt sok időt töltenek egymás társaságában. Ezt támasztja alá az előző diagram eredménye is, miszerint az általam vizsgált gyerekek szülei nagyon is odafigyelnek az interneten töltött időre.

14. KIJELENTÉS: Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a barátaimmal.

A kijelentés majdnem teljesen ugyanaz volt, mint az előző, csak egy szót cseréltem ki benne, a családot a barátokkal, és egy kicsit eltérőbb értékeket kaptam. Örömmel láttam, hogy egyáltalán nem jellemzőt 26-an jelöltek, 10-en nemet, és 21-en kicsit jellemzőt. Ezeket itt

pozitívumként értékelem, és összeadva 57-et kaptam, ami azt jelenti, hogy a 70-en tanulóból ennyien szívesebben töltik idejüket inkább a barátaikkal, mint digitális eszközökkel. A 6-os, 5-ös, 4-es válaszok ezúttal elenyészőek. Ez a korosztály még napközibe is jár, vagyis idejük nagy részét az iskola falai között töltik, gondolom ez is okot ad e pozitív válaszokra.

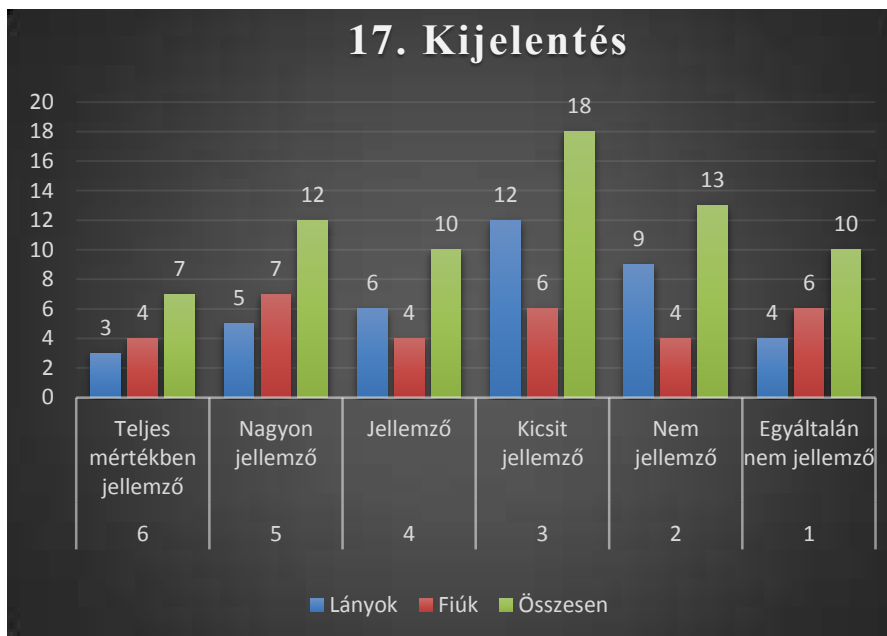
Mint utaltam rá a pozitív kijelentések értékelésénél, tovább viszem a gondolatot a negatívoknál. Ezt úgy értem, hogy a 7-es kérdésnél mikor a letöltött és megvásárolt zene diagramját értelmeztem arra a következtetésre jutottam, hogy ez a korosztály még nem foglalkozik a zenével. Ám tekintsük meg a 17-es kérdés diagramját, mely csak egyszerű eszközhasználathoz köti a zenehallgatást a szabadidőben. Teljesen mások lettek az eredmények. Ha ezeket az adatokat értelmezem, más dolgokat tudok felsorolni. Mégiscsak érdekli őket a zene, ha nem kell megvásárolni, vagy a letöltéssel bajlódni, ami talán ennek a korosztálynak még nem is megy igazán. Mivel minden diagramot itt nem mutathatok meg, elárulom, hogy többen hallgatnak zenét, mint amennyien mesét néznek. Ez is meglepő volt számomra.

Az eredmények tehát azt mutatják, hogy a gyerekek igenis szeretnek zenét hallgatni, hiszen a 6-os, 5-ös, 4-es válaszok összértéke 29 és ezek igenlő válaszok, ezek közül a legmagasabb a

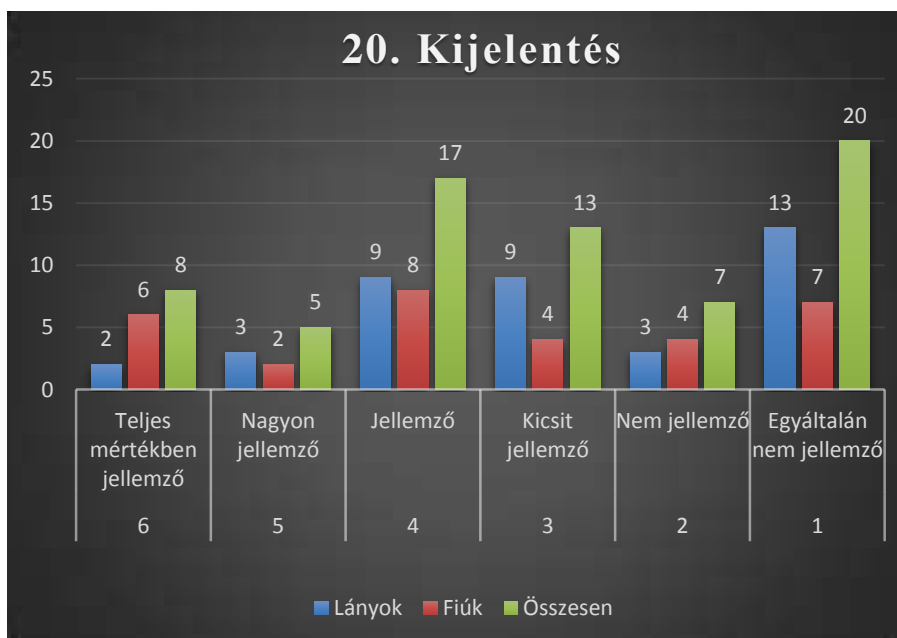
nagyon jellemző 12-vel. Ám az egyáltalán nem jellemző sem sokkal több, ezt 10 tanuló választotta, és a legtöbb, vagyis 18 tanuló a kicsit jellemzőt jelölte.

A három hasonló kérdésből, ami azt irányult kideríteni, hogy leg többet mire használják a gyerekek az elektronikai eszközöket, világosan kiderült, hogy játéokra.

17. KIJELENTÉS: Legtöbb időmet zenehallgatással töltöm, az alábbi eszközöket használva: tablet okostelefon, kompjúter laptop.

20. kijelentés: Barátaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.

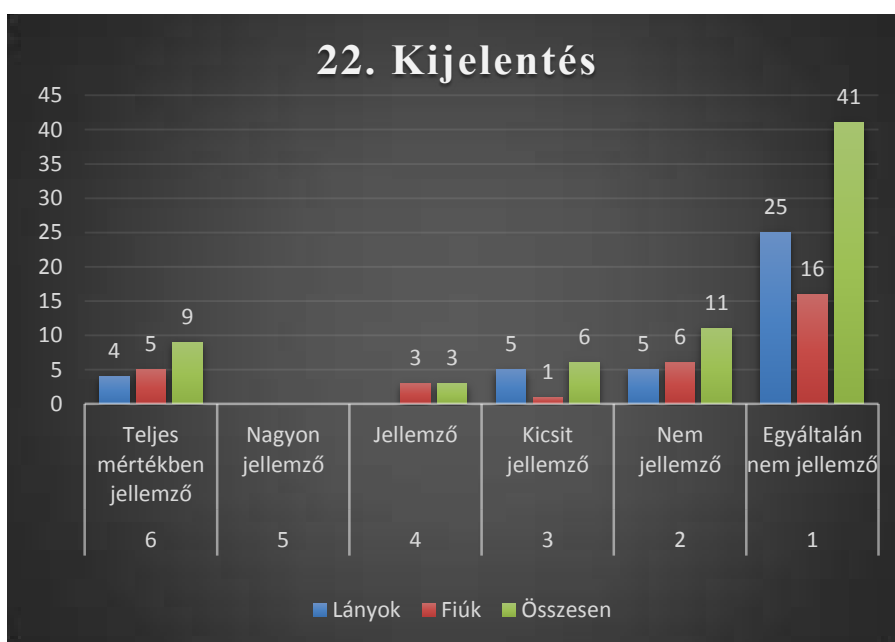

Ezt a kérdést megelőztem egy hasonlóval, amiben a barátaim szó helyett a családtagjaim szó volt. Sok mindenben hasonlítottak az eredmények, például egyáltalán nem jellemzőt jelöltek

a mind a két esetben összesen 20-an, nem jellemzőt szinte ugyanannyian 9-en és 7-en. Viszont a barátokkal több gyerek elismerte, hogy gyakrabban tartja a kapcsolatot online, mint a családtagjaival, 7-en és 17-en összesen.

Azt gondolom, hogy ez sem tekinthető rossz eredménynek, mivel városi gyerekekről van szó, a távolság szempontja is szóba jöhet magyarázatként, illetve irodalmi részemben is beszéltem arról, hogy a technika már gyermekeink mindennapjainak része, csak megfelelő használatára tanítsuk meg őket. S talán a beszélgetés a barátokkal korántsem mondható rossz dolognak. Ebben a kijelentésben a 4-es, 5-ös, 6-os válaszok a negatívak, melyek közül a jellemző emelkedik ki 17 válaszadóval.

22. KIJELENTÉS: Ha társaságban vagyok szívesebben mobilozok.

A végére azért választottam ezt a kijelentést, hogy bemutassam hatással van-e a kedvelt szabadidős tevékenységük a személyes társas kapcsolatok tartásában, kialakulásában. Hiszen megtudtuk, hogy nagyon szeretnek moziba járni, szeretnek online játékokkal játszani, beszélgetni személyesen és eszközökkel is, sőt ezek a gyerekek még olvasni is szeretnek, ha nem is értek el ott kimagasló eredményt. Kíváncsi voltam, hogy ezután milyen választ adnak egy olyan kérdésre, mint a fenti. Melyik utat választják, ha társaságba kerülnek és van két lehetőségük: elvonulni oldalra a többiektől, és játszani, vagy barangolni esetleg a neten egy telefon segítségével, vagy pont ezt nem végzik majd.

Elégedett vagyok az eredményekkel! Jó alanyaim voltak! Hiszen a pozitív válaszokat összesen 58-an jelölték, melyből toronymagasan emelkedik ki az egyáltalán nem jellemző rám 41 összválasz. Teljes mértékben csak 9 tanuló mobilozik inkább társaságban, a nagyon jellemzőt

pedig senki sem választotta. Ezek a gyerekek szeretnek egymással személyesen beszélgetni, valószínűnek tartom, hogy életkoruk miatt lettek ilyen szép eredmények.

Elmondhatom tehát következtetésképpen, hogy a kérdőív elején megismert kedvelt szabadidős tevékenységek tagadhatatlanul hatással vannak a gyerekek ízlésformálódására, de ebben a korosztályban még nincs nagy jelentősége a mindennapjaik során. Mert bár szeretik az online játékokat nagyon sokan, de személyesen játszani még többen, szívesen vesznek részt szakköri foglalkozásokon, többüknek van “internetmentes” hobbija stb.

Összegzés

Szakdolgozatomban az ízlés történetiségével, a jó és rossz ízlés bemutatásával foglalkozom. Továbbá megvizsgálom ízlésvilágunk befolyásoló tényezőit, és kitérek a mai fiatalság ízlésére. Azt vizsgálom, hogy milyen kapcsolat, hatás figyelhető meg a különböző érdeklődési körök, szabadidős tevékenységek és az ízlésvilág kialakulása között.

Oktató-nevelő munkám során fontos tisztában lennem dolgozatom egyik fő kérdésével, vagyis, hogy mi az a jó ízlés. A mai gyerekek a digitalizált világban úgy érzem, sok olyan hatásnak vannak kitéve, amelyek tévútra terelhetik őket.

Munkám három részből áll. Az elején az ízlés fogalmának tisztázására kerül sor, majd történelmi vonalon haladok tovább, és foglalkozom annak kialakulásával, változásával a különböző korokban. A második részben olyan kérdéseket boncolgatok, hogy mennyire alakítja, fejleszti, vagy esetleg gátolja ízlésünket maga a család, s hogy mit is jelent tulajdonképpen az esztétikai nevelés. Az utolsó részben leírom milyen is a jelenkori ízlés, melyek azok a tényezők, amelyek befolyásolják azt, s hogy hatással van-e a gyerekek szabadidős tevékenysége ízlésükre / ízlésük az általuk kedvelt szabadidős tevékenységeikre.

A gyakorlati munkám során, a Budapesti Lázár Ervin általános iskola 3. és 4. osztályos tanulóival végeztem egy tesztos felmérést. Ebben a kérdőívben egyrészt a 9-10 éves gyerekek szabadidőben végzett tevékenységének vizsgálata volt a célom. Azt mutattam be, hogymilyen hatása van egyes kifejezett szabadidős tevékenységeknek a kulturális termékek fogyasztására, milyen fórumokról és felületekről informálódnak mi alakítja véleményüket leginkább.

Témaköröm feldolgozásának útján, megismertem az ízlés alapjait, jelentőségét, áthaladtam képzeletben különböző korokon, megismertem különböző kultúrákat, eljutottam a ma ízléséhez, és a kérdőív után tisztán látom a gyerekek által kedvelt és kevésbé kedvelt tevékenységi formákat. Azt a következtetést vontam le, hogy nem lehet megtiltani a mai nemzedéknek semmiképp sem az internetet, sem a digitális eszközök használatát. Nem hagyhatjuk figyelmen kívül, mennyire erősen befolyásolják gyermekeink ízlését és véleményalkotását az interneten látottak és közvetített dolgok, tartalmak. Nem ellensége gyermekeinknek a digitális környezet, hanem arra kellene törekednünk, hogy megismertessük velük a médiahasználat kontrollját, a fogyasztás felelősségteljességét, hogy megkönnyítsük az optimális, pozitív tájékozódást számukra, hogy tudatos fogyasztókká váljanak.

Резюме

У роботі я спробувала простежити історію формування смаків, розглянувши поняття хорошого і поганого смаку. Також проаналізувала фактори, що впливають на формування смаків людини, в тому числі окрему увагу приділила смакам сучасної молоді. Спробувала з'ясувати, який зв'язок простежується між колом зацікавлень людини, видами її дозвілля та формуванням її смаків.

Для працівників педагогічної сфери важливо знати те, що є одним із головних питань і нашої роботи, а саме: що таке добрий смак? Вважаю, що у сучасному світі технології та різноманітної інформації діти підпадають під вплив багатьох факторів, що можуть спрямувати їх і хибним шляхом.

Моя робота складається з трьох основних частин. У першій з'ясовується суть поняття «смак», простежено його формування та зміни в історичному розрізі в різні епохи. У другому розділі проаналізовано, як може формувати, розвивати чи, навпаки, перешкоджати у формуванні смаків родина, а також, що власне означає естетичне виховання. Останній розділ присвячено опису сучасних смаків, тих факторів, які впливають на смак, а також проаналізовано, чи спосіб проведення дозвілля у дітей впливає на їхні смаки та те, чим вони люблять займатися у вільний час.

Практична частина роботи полягала в опитуванні (у формі тестів) учнів 3-4-х класів Будапештської ЗОШ I-II ступенів ім. Ервіна Лазаря. Одним із завдань опитування було виявити, якими видами діяльності займаються 9-10-річні діти у вільний час. Я простежила зв'язок між тим, як окремі види дозвілля впливають на споживання культурного продукту, які форуми та поверхні є переважно джерелом їх інформації та впливають на формування їхньої думки.

У ході опрацювання теми роботи ознайомила з поняттям смаку, його значенням, його розвитком в різні історичні епохи та в різних культурах. З'ясувала, якими є сучасні смаки, а також на основі анкетування дізналися, які види дозвілля люблять, а які не люблять діти. Я дійшла висновку, що сучасному молодому поколінню ніяким чином не можна заборонити ні користування інтернетом, ні гаджетами. Не можна не звертати увагу, наскільки сильно впливають на смаки й уявлення наших дітей те, що вони бачать і поширюють в інтернеті. Цифровий світ не є ворогом для наших дітей, натомість необхідно прагнути навчити їх контролювати використання медіа, бути відповідальним у споживанні інформації, або полегшити для них оптимальне, позитивне інформування та щоб вони стали свідомими споживачами.

V. Melléklet

V.1 Irodalomjegyzék

Barbainé Bérci Klára: *A pedagógiai módszerek alkalmazása*, Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Intézet, Budapest, 2008.

Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata*, Nemzeti Tankönyvkiadó 2007.

Benedek Marcell: *Kultúra világa*, Minerva Kiadó, 1960.

Dominique Bouhours: *A tudom is én micsoda*, ford. Harkányi András, Laokoón kiadó, 2001.

Dr. Domján Károly: *Pszichológiai szöveggyűjtemény*, Kiadja a Tankönyvkiadó vállalat, 1984.

Görföl Balázs: *Hans-Georg Gadamer művészet- és költészetfelfogása*, 2015.

Hume: *A jó ízlésről*, <https://www.scribd.com/doc/307139853/Hume-a-Jo-izlesr%C5%91l>(Letöltve: 2018. 05. 08).

Kitzur Sulchan Aruch: *A mezúzá szabályai*, <http://zsidó.com/fejezetek/a-mezuzaszabalyai/>, (Letöltés ideje: 2018. 05. 05)

Kovács István: *Voltaire*, Keresztény Magvető 104. évfolyam 3-4. szám 1998, http://epa.oszk.hu/02100/02190/00187/pdf/KM_1998_03-04_244.pdf (Letöltés ideje: 2018. 03. 04.)

La Femme: *Kultúra a kanapén*, Jankovics Márton cikke, http://www.lafemme.hu/kultura/780_kultura_a_kanapen, 2013, (Letöltés ideje: 2018.05.05)

Magyar Máltai Szeretetszolgálat (fogadó pszichoszociális szolgálat): „*Kimondható?!*”, http://korhazlelkesz.hu/doc/kimondhato5_web.pdf, (Letöltve: 2018. 05. 06)

Magyar Nagylexikon, Magyar nagylexikon kiadó, Budapest, 2000.

Magyar Nemzet: *Minden ízlés egyéni, mégis közösséget szeretne teremteni*, 2003, <https://mno.hu/>, (Letöltve: 2018. 04. 08)

dr.Málnási Bartók György: *Kantetikája*, Mikes International kiadó, 2006.

Sávai János: *Nevelélmélet*, Készült a Humán erőforrás - fejlesztési operatív program támogatásával, 2006, <https://doksi.hu/get.php?lid=3482>, (Letöltve: 2018. 05. 05).

Софій Н.З., Оноприєнко О.В. : *Нова українська школа: Порадник для вчителя*, Київ «Літера ЛТД» 2018.

Szécsényi Endre: *Az ízlés, mint Sensus communis*, Laokoón, 1. (2001), <http://laokoön.c3.hu> (Letöltve: 2018. 05. 08)

Umberto Eco: *A szépség története*, Európa Könyvkiadó, Budapest, 2005.

Vajda Zsuzsanna: *Neveléslélektan*, Osiris Kiadó, 2005.

Vargáné dr. Nagy Anikó : *Családi nevelés*, Kiadja a Didakt Kft, Debrecen, 2016.

Voltaire: *Ima az Akropoliszon*, Európa könyvkiadó, 1977.

V.2 Képjegyzék

1. ábra: La Femme: *Kultúra a kanapén*, Szalonjelelnet, Jankovics Márton cikke, http://www.lafemme.hu/kultura/780_kultura_a_kanapen, 2013, (Letöltés ideje: 2018.05.05)

V.3. Hivatkozáslista

1. *Magyar Nagylexikon* [105. oldal]
2. Szécsényi: *Sensus communis* [3. oldal]
3. Szécsényi: *Sensus communis* [4. oldal]
4. Szécsényi: *Sensus communi* [19. oldal]
5. La femme: *Kultúra a kanapén*
6. Szécsényi: *Sensus communis* [24. oldal]
7. dr.Málnási Bartók György: *Kantetikája* [3-5.oldal]
8. Görföl Balázs: *Hans-GeorG Gadamer művészet- és költészetfelfogása* [24-25. oldal]
9. Kovács István: *Voltaire* [224. oldal]
10. Kitzur Sulchan Aruch: *A mezúzá szabályai* [1. bekezdés]
11. Kovács István: *Voltaire* [246. oldal]
12. Voltaire: *Ima az Akropoliszon* [123-125. oldal]
13. Dominique Bouhours: *A tudom is én micsoda* [1-13. oldal]
14. Hume: *A jó ízlésről* [222.oldal]
15. Umberto Eco: *A szépség története* [251. oldal]
16. Hume: *A jó ízlésről* [222. oldal]
17. Benedek Marcell: *A kultúra világa* [811. oldal]
18. Sávai János: *Neveléslélektan* [7. oldal]
19. Barbainé Bérci Klára: *A pedagógiai módszerek alkalmazása* [1 – 2 oldal]
20. Софіій Н.З., Оноприєнко О.В. : *Нова українська школа: Порадник для вчителя* [cm.62]
21. dr. Domján Károly: *Pszichológiai szöveggyűjtemény* [246-248 oldal]
22. Vargáné dr. NagyAnikó : *Családi nevelés* [22.oldal]
23. Vajda Zsuzsanna: *Neveléslélektan* [8 – 9 oldal]

24. Szécsényi: *Sensus communis* [5. oldal]
25. Bábosik István: *A nevelés elmélete és gyakorlata* [2 – 12 oldal]
26. Benedek Marcell: *Kultúra világa* [814. oldal]
27. Hume: *A jó ízlésről* [242. oldal]
28. Magyar Nemzet: *Minden ízlés egyéni, mégis közösséget szeretne teremteni* [2. bekezdés]
29. Magyar Nemzet: *Minden ízlés egyéni, mégis közösséget szeretne teremteni* [2-3. bekezdés]
30. Dobróka András: *Kultúra és internet* [4-5 oldal]
31. Aczél Petra: *Műveljük a médiát* [33. oldal]
32. Havasi Tamás: *Iffúság, ízlés, identitás* [75. oldal]
33. Ádám Szilvia, Domokos Tamás, Gászó Tibor: *Magyar iffúság tanulmánykötet* [263. oldal]
34. Havasi Tamás: *Iffúság, ízlés, identitás* [76. oldal]
35. Kolosai Nedda, M. Pintér Tibor: *A gyermekkultúra jelen(Tőtség)E* [10-21 oldal]
36. Magyar Máltai Szeretetszolgálat: *Kimondható?!* [9. oldal]

VI. Gyakorlati rész melléklete

VI.1. 2017-2018-s vizsgálat tesztminta

Fiatalok számítógép -és internethasználati szokásai

Iskola neve :

Osztály:

Életkor:

Nem:

Olvasd el figyelmesen a tesztet, és karikázd be azt a választ, mely úgy érzed, rád vonatkozik. Légy őszinte, tesztedet név nélkül írod.

1. Egy nap mennyi időt vagy online?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

2. Milyen gyakran hanyagolod el a ház körüli feladataidat, hogy több időt tölthess online?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

3. Milyen gyakran használod a Facebookot?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

4. Elhiszed-e amiket ott látsz?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

5. Családtagjaiddal a Facebookon is tartod a kapcsolatot?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

6. Szüleid szoktak-e korlátozni a mobiltelefon vagy kompjúter használatában?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

7. Milyen gyakran megy a jegyeid vagy az iskolai munkád rovására a neten töltött idő?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

8. Milyen gyakran vagy bosszús, vagy kiabálsz, ha valaki megzavar, miközben netezel?

a)ritkán	c)nem jellemző rám
b)elég gyakran	d)mindig

9. Milyen gyakran alszol kevesebbet a kelleténél a késő esti internetezés miatt?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

10. Milyen gyakran foglalkoztat az internetezés gondolata, ha offline vagy, vagy milyen gyakran fantáziálsz arról, hogy inkább online lennél?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző
d)mindig

11. Milyen gyakran próbálsz az internet előtt töltött időt csökkenteni?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

12. Milyen gyakran választod az internet nyújtotta izgalmat a barátoddal, barátnőddel való találkozás helyett?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

13. Milyen gyakran internetezel inkább ahelyett, hogy elmennél a barátaiddal szórakozni?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

14. Milyen gyakran próbálsz meg eltitkolni, mennyi időt töltöttél online?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

15. Milyen gyakran kötsz új kapcsolatokat online felhasználókkal?

- a)ritkán
b)elég gyakran
c)nem jellemző rám
d)mindig

16. Sorold fel azokat az oldalakat és alkalmazásokat, amelyeket napi szinten használsz:

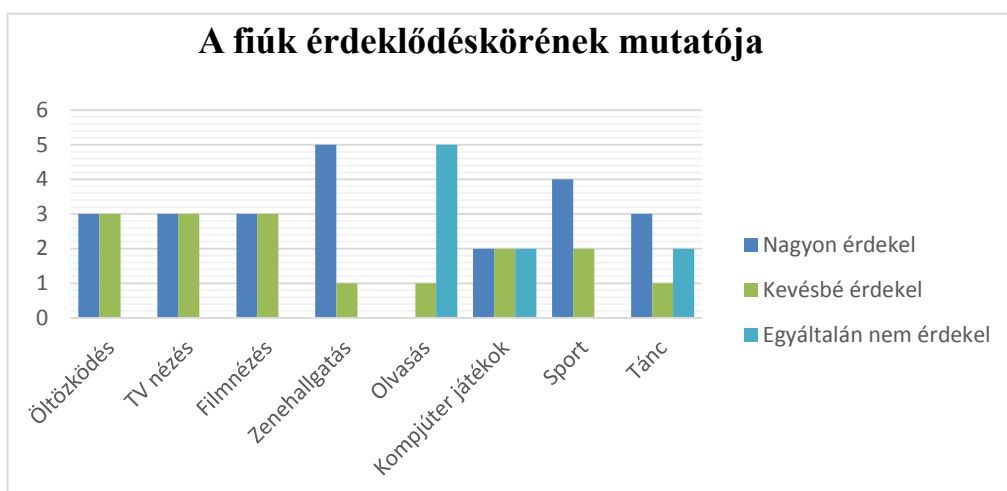
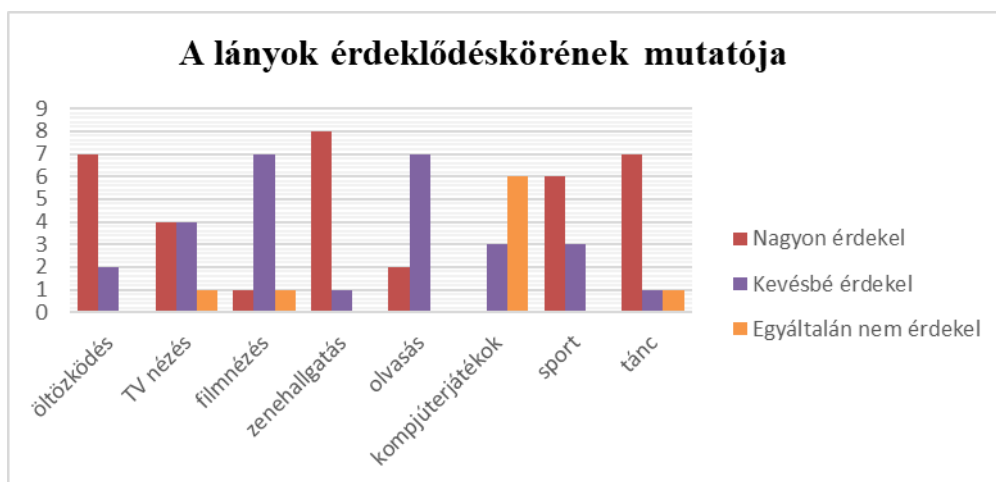
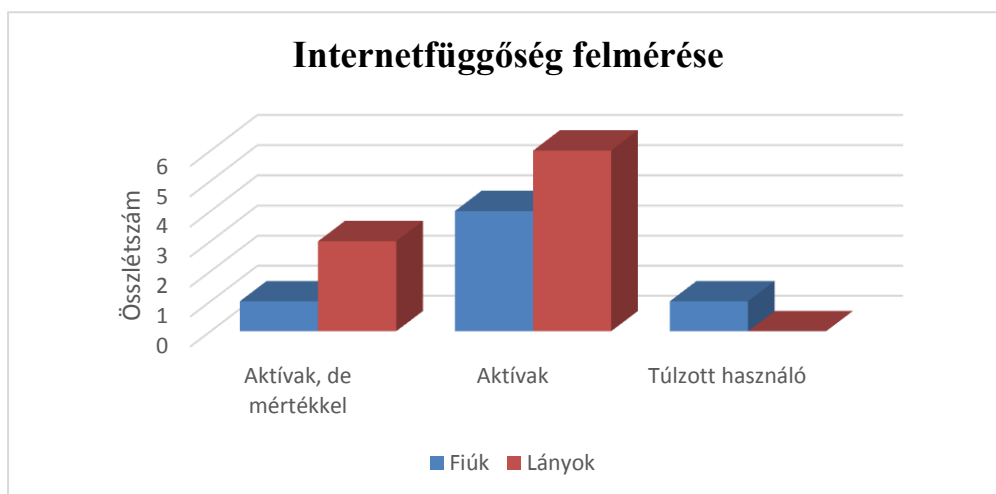
---

17. Az alábbi felsorolt fogalmak mellett, húzd alá azt a kijelentést, ami leginkább vonatkozik rád!

Öltözködés	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
TV nézés	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
Filmnézés	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel

Zenehallgatás	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
Olvasás	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
Kompjúter játékok	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
Sport	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel
Tánc	nagyon érdekel - kevésbé érdekel - egyáltalán nem érdekel

VI.2. 2017-2018-as vizsgálat diagramjai

VI.3. 2018-2019-es felmérés tesztmintája

Hogyan töltöm a szabadidőmet

Az alábbi tesztben a következő témakörök, mint: barátokkal-, családdal-, szórakozással töltött idővel kapcsolatos megállapításokat olvashatsz. A kitöltés névtelenül történik. Minden kijelentés alatt a rád leginkább jellemző szám bekarikázásával jelezd, hogy milyen mértékben jellemzőek rád :

1. Egyáltalán nem jellemző rám	4. Jellemző
2. Nem jellemző	5. Nagyon jellemző
3. Kicsit jellemző	6. Teljes mértékben jellemző

Nem:	Életkor:
Iskola neve:	Osztály:

1. Szabadidőmben szeretek színházba- bábszínházba járni.

1   2   3   4   5   6

2. Szabadidőben szeretek koncertekre járni.

1   2   3   4   5   6

3. Szabadidőmben szeretek moziba járni.

1   2   3   4   5   6

4. Szabadidőmben szeretek kiállításokra járni.

1   2   3   4   5   6

5. Szabadidőmben szeretek olvasni.

1   2   3   4   5   6

6. Kedvenc filmjeimet moziban nézem meg.

1   2   3   4   5   6

7. Kedvenc zenéimet letöltöm és megvásárolva hallgatom.

1   2   3   4   5   6

8. Szívesen veszek részt olyan hosszabb programokon (kirándulás, táborozás), ahol nincs internet elérhetőség.

1   2   3   4   5   6

9. Iskola, vagy órák után szívesen veszek részt szakköri foglalkozásokon.

1 2 3 4 5 6

10. A szüleim gyakran rám szólnak, hogy sokat lógok a neten.

1 2 3 4 5 6

11. Ellenőrzik otthon, hogy milyen oldalakat látogatok és mit csinálok az interneten.

1 2 3 4 5 6

12. Sok olyan hobbit van (sport, tánc, zene, stb), amihez nem szükséges "gép"- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) és internetkapcsolat.

1 2 3 4 5 6

13. Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a családommal!

1 2 3 4 5 6

14. Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a barátaimmal!

1 2 3 4 5 6

15. Legtöbb időmet játékkal töltöm az alább eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

1 2 3 4 5 6

16. Legtöbb időmet film/ mesenézéssel töltöm az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

1 2 3 4 5 6

17. Legtöbb időmet zenehallgatással töltöm az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

1 2 3 4 5 6

18. Szívesebben olvasok elektronikus könyvet, mint a nyomtatottat.

1   2   3   4   5   6

19. Családtagjaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.

1   2   3   4   5   6

20. Barátaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.

1   2   3   4   5   6

21. Inkább internetezem, minthogy a barátaimmal játszjak.

1   2   3   4   5   6

22. Ha társaságban vagyok szívesebben mobilozok.

1   2   3   4   5   6

23. Többet beszélgetek a barátaimmal valamilyen eszköz segítségével, mint személyesen.

1   2   3   4   5   6

24. Könnyebb barátságot kötni online, vagy az interneten.

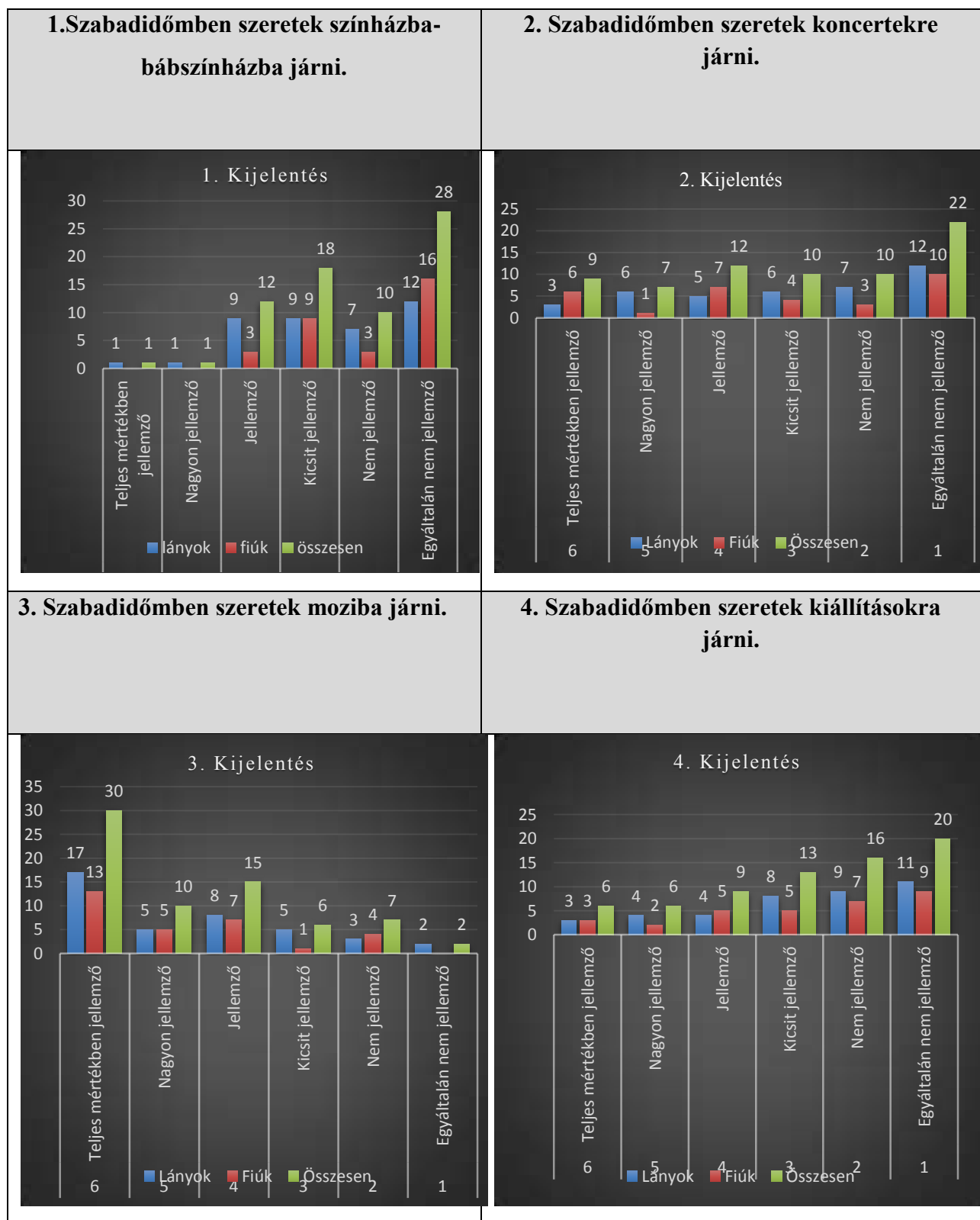
1   2   3   4   5   6

25. Gyakran vagyok egyedül a szobámban az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

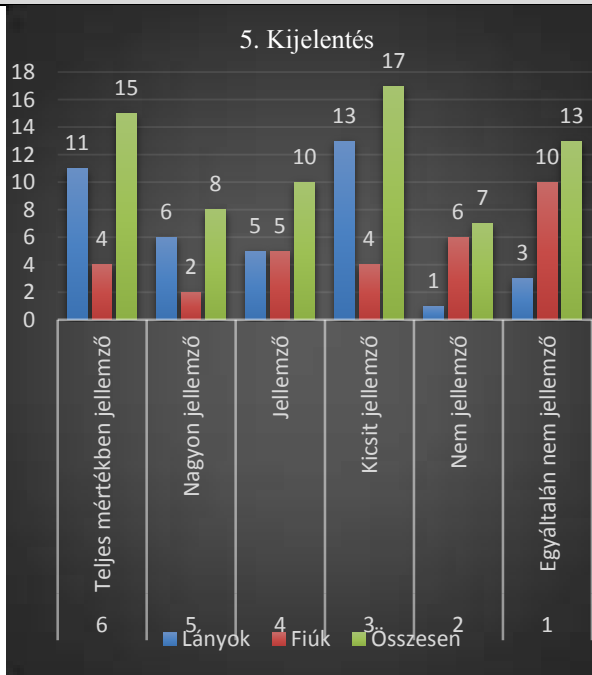
1   2   3   4   5   6

A leírt adatokat bizalmasan kezelem.Válaszaidat előre is köszönöm!

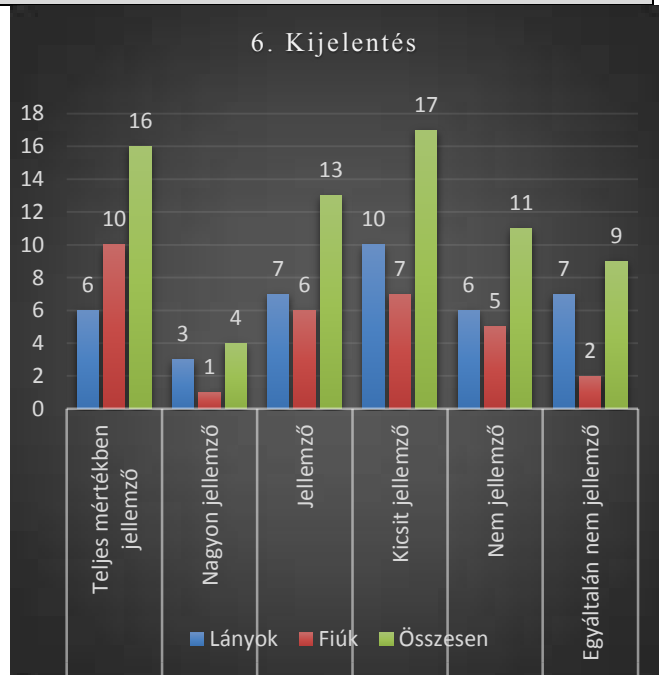
VI.4. 2018-2019-es vizsgálat diagramjai

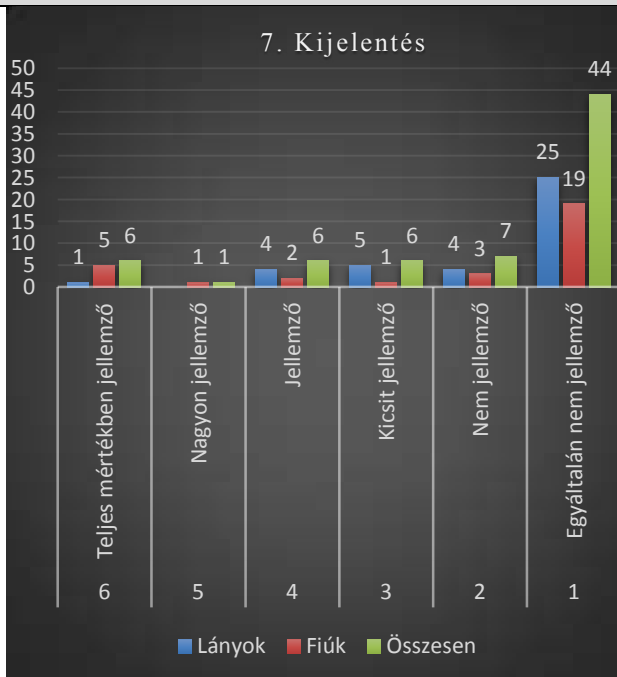
5. Szabadidőben szeretek olvasni.

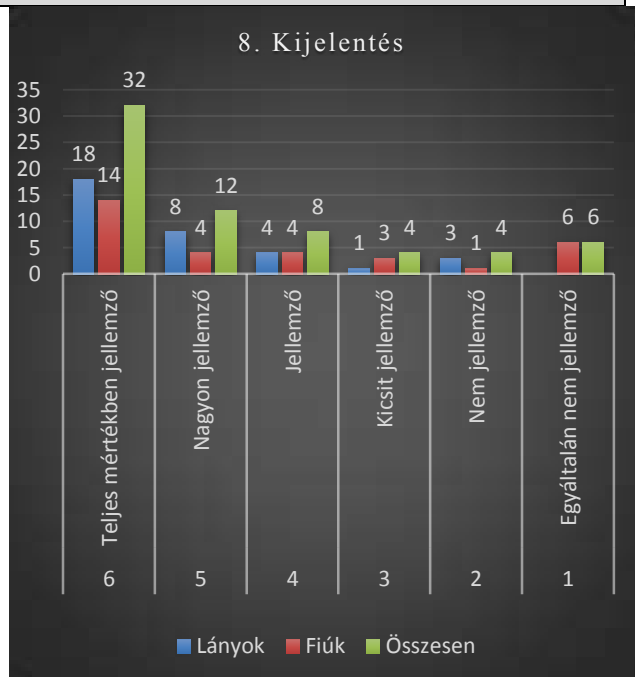
6. Kedvenc filmjeimet moziban nézem meg.

7. Kedvenc zenéimet letöltöttem és megvásárolva hallgatom.

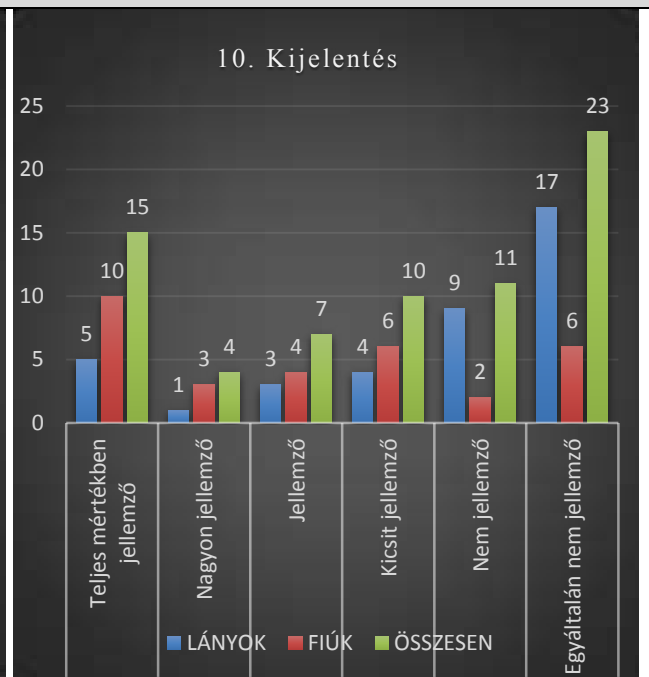
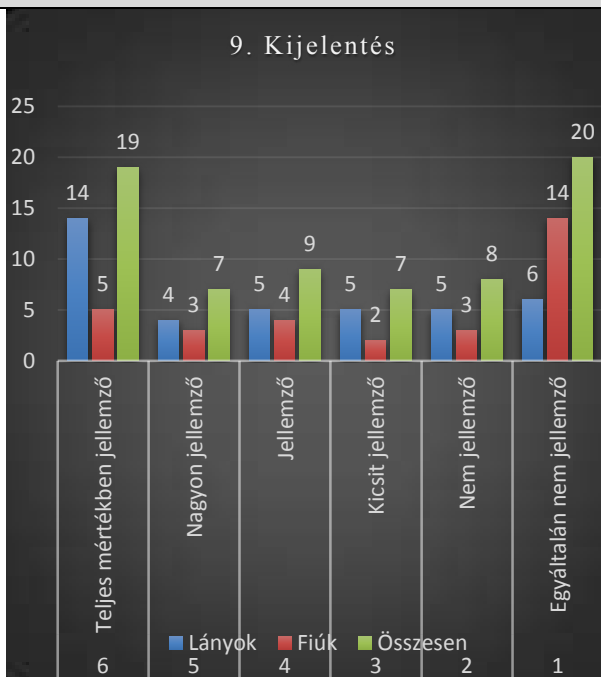

8. Szívesen veszek részt olyan hosszabb programokon (kirándulás, táborozás), ahol nincs internet elérhetőség.

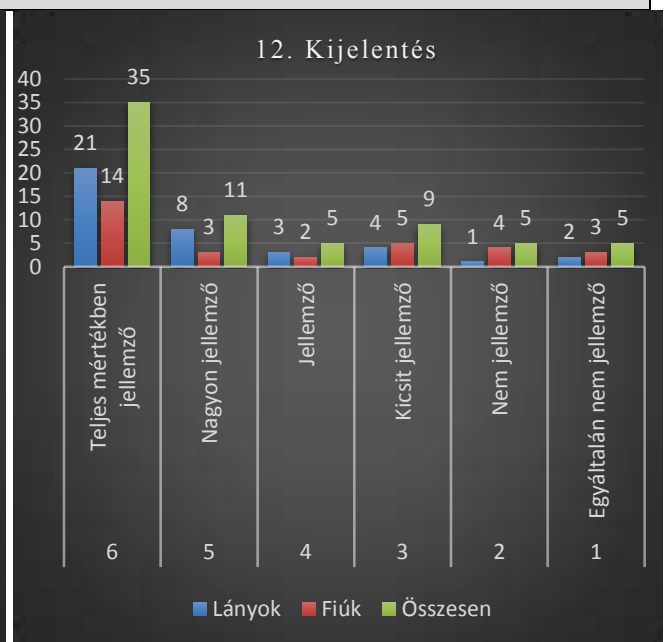
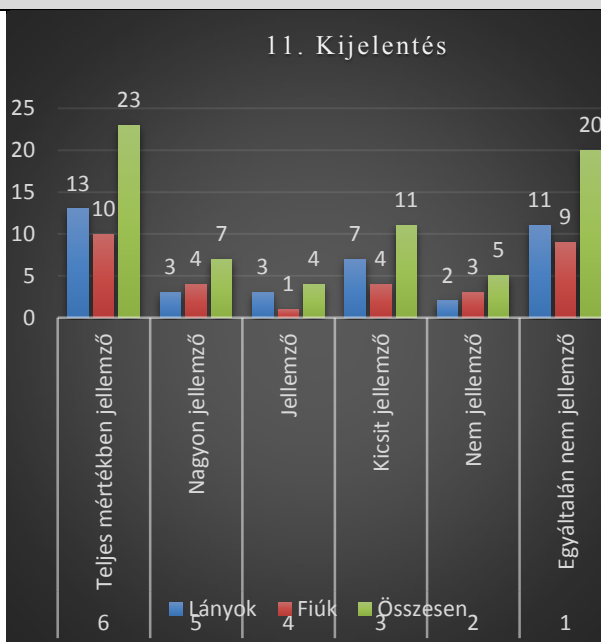
9. Iskola vagy órák után szívesen veszek részt szakköri foglalkozásokon

10. A szüleim gyakran rám szólnak, hogy sokat lógok a neten.

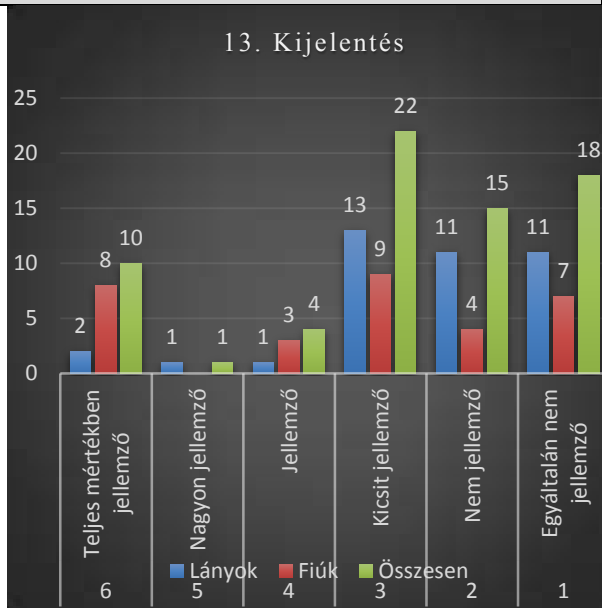

11. Ellenőrzik otthon, hogy milyen oldalakat látogatok, és mit csinálok az interneten.

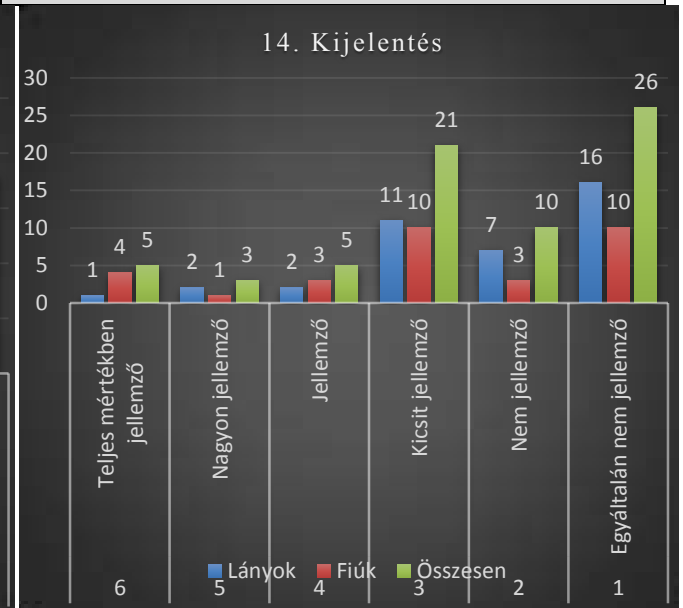
12. Sok olyan hobbi van (sport, tánc, zene, stb), amihez nem szükséges „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) és internetkapcsolat.

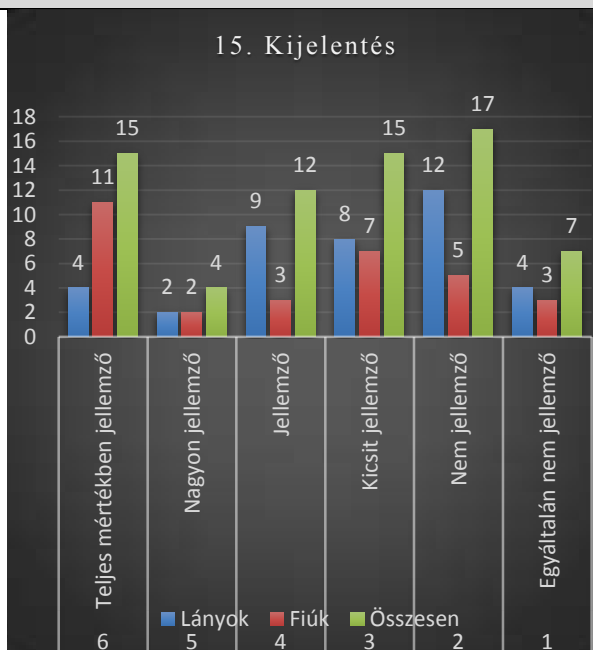
**13. Szabadidőmet legszívesebben „gép”-
(okostelefon, tablet, kompjúter, laptop)
előtt töltöm, mint inkább a családommal.**

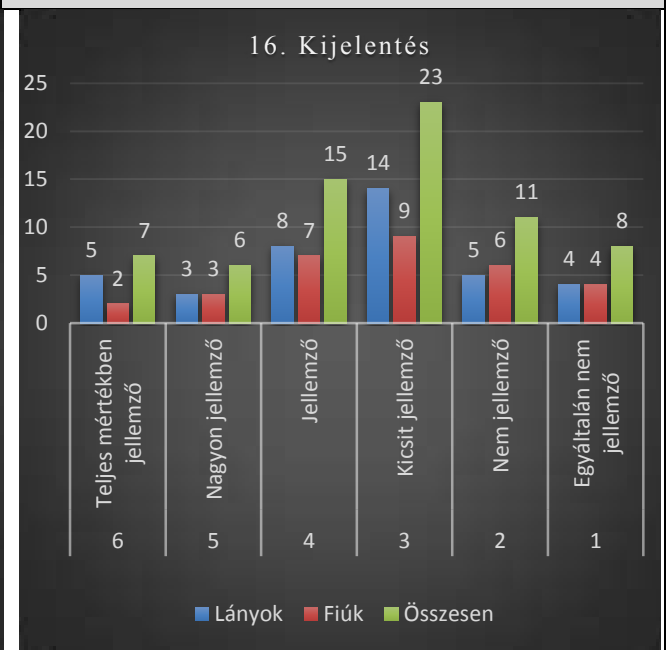
**14. Szabadidőmet legszívesebben „gép”-
(okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt
töltöm, mint inkább a barátaimmal.**

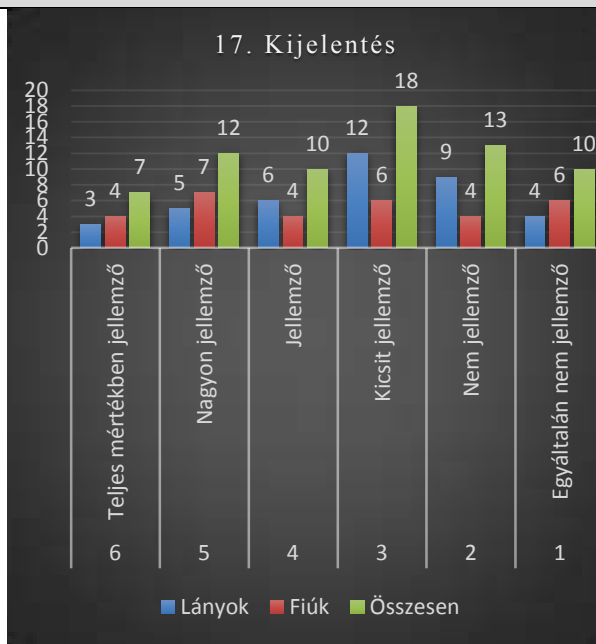
**15. Legtöbb időmet játékkal töltöm, az
alábbi eszközöket használva: tablet,
okostelefon, kompjúter laptop.**

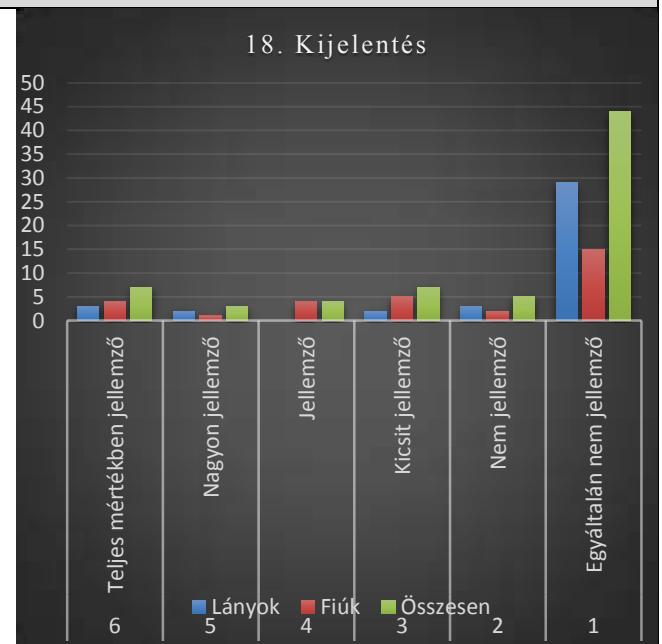
**16. Legtöbb időmet film/mesénézéssel töltöm,
az alábbi eszközöket használva: tablet,
okostelefon, kompjúter laptop.**

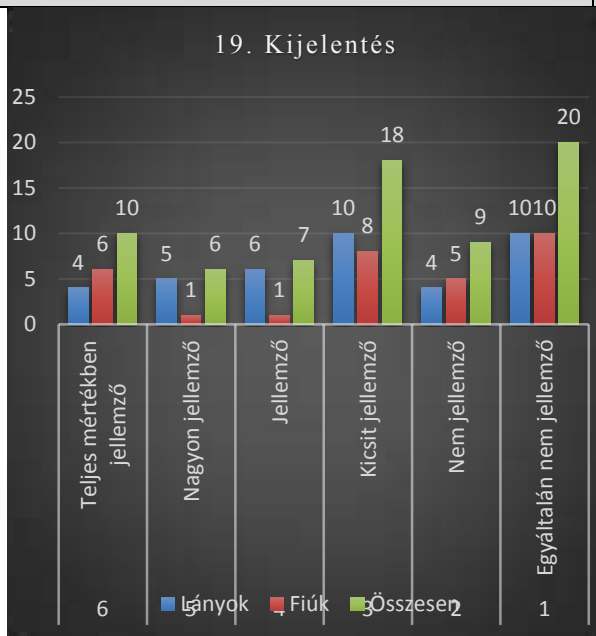
17. Legtöbb időmet zenehallgatással töltöm, az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter laptop.

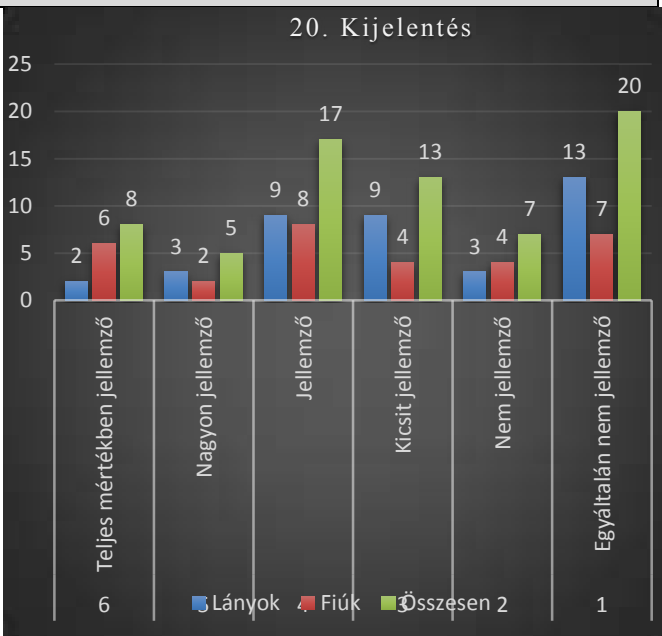
18. Szívesebben olvasok elektronikus könyvet, mint a nyomtatottat.

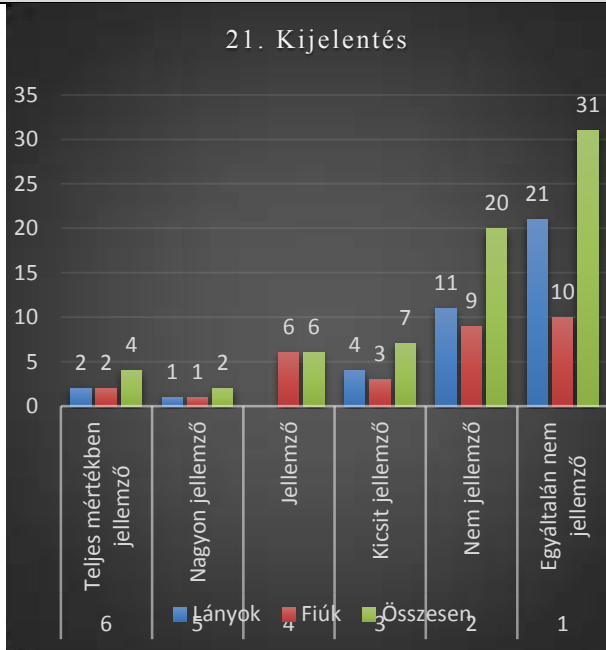
19. Családtagjaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.

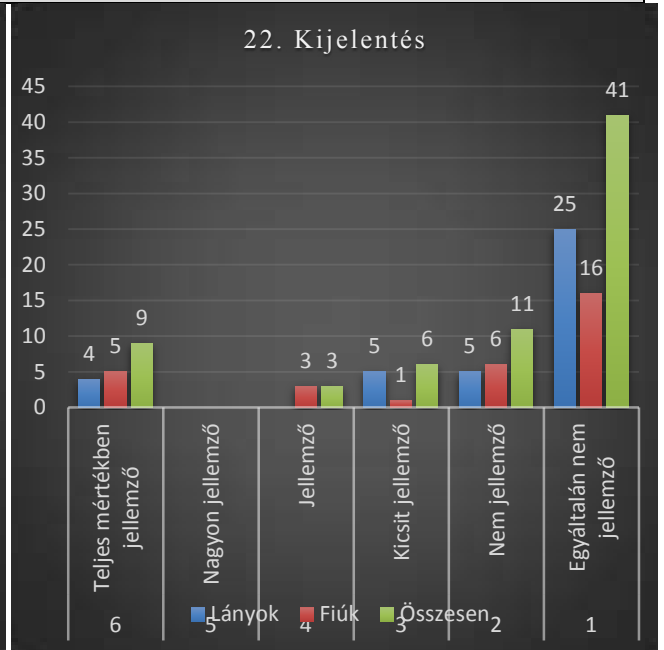
20. Barátaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.

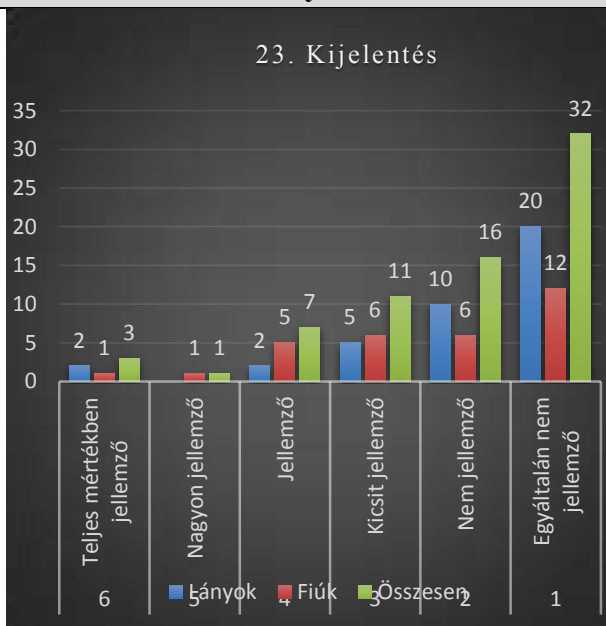
21. Inkább internetezem, minthogy a barátaimmal játszak.

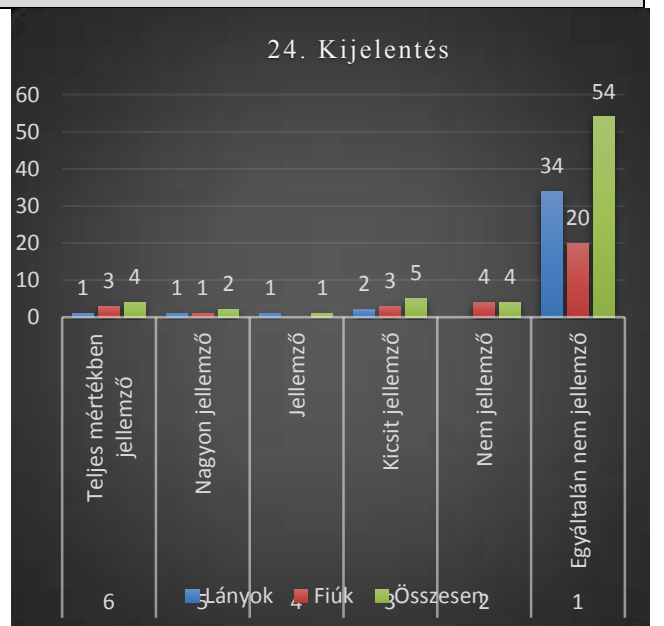
22. Ha társaságban vagyok szívesebben mobilozok.

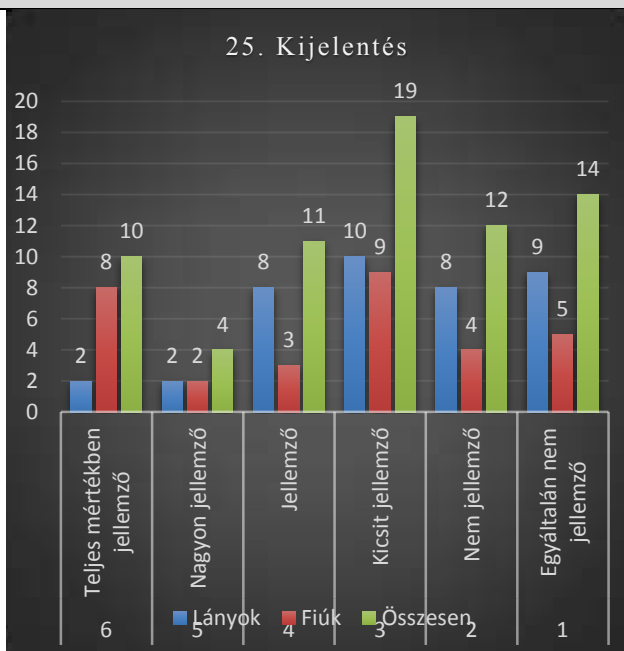
23. Többet beszélgetek a barátaimmal valamilyen eszköz segítségével, mint személyesen.

24. Könnyebb barátságot kötni online, vagy az interneten.

25. Gyakran vagyok egyedül a szobámban az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

Minden diagram egyéni értékelése a szakdolgozathoz csatolt Cd-n megtekinthető.

Beleegyző nyilatkozat

Orosz Editnek hívnak a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tanító szakos hallgatója vagyok, negyedik évfolyamon. Szakdolgozatom témája: „A jó és rossz ízlés kérdése. Befolyásoló faktorok vizsgálata az elemi iskolások ízlésének formálódásában.”

Ezzel a nyilatkozattal szeretném a segítségüket, és beleegyezésüket kérni ahhoz, hogy a szakdolgozatom gyakorlati részét az önök intézményében végezhessem el. Iskolai környezetben az osztályfőnök jelenlétében egy kérdőívet kellene kitölteni a tanulónak, melyben az alábbi kijelentések állnak:

1. Szabadidőmben szeretek színházba- bábszínházba járni.
2. Szabadidőben szeretek koncertekre járni.
3. Szabadidőmben szeretek moziba járni.
4. Szabadidőmben szeretek kiállításokra járni.
5. Szabadidőmben szeretek olvasni.
6. Kedvenc filmjeimet moziban nézem meg.
7. Kedvenc zenéimet letöltöm és megvásárolva hallgatom.
8. Szívesen veszek részt olyan hosszabb programokon (kirándulás, táborozás), ahol nincs internet elérhetőség.
9. Iskola, vagy órák után szívesen veszek részt szakköri foglalkozásokon.
10. A szüleim gyakran rám szólnak, hogy sokat lógok a neten.
11. Ellenőrzik otthon, hogy milyen oldalakat látogatok és csinálok az interneten.
12. Sok olyan hobbi van (sport, tánc, zene, stb), amihez nem szükséges "gép"- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) és internetkapcsolat.
13. Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a családommal!
14. Szabadidőmet legszívesebben „gép”- (okostelefon, tablet, kompjúter, laptop) előtt töltöm, mint inkább a barátaimmal!
15. Legtöbb időmet játékkal töltöm az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.
16. Legtöbb időmet film/ mesenézéssel töltöm az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.
17. Legtöbb időmet zenehallgatással töltöm az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.
18. Szívesebben olvasok elektronikus könyvet, mint a nyomtatottat.
19. Családtagjaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.
20. Barátaimmal az internet segítségével tartom a kapcsolatot.
21. Inkább internetezem, minthogy a barátaimmal játszak.
22. Ha társaságban vagyok szívesebben mobilozok.
23. Többet beszélgetek a barátaimmal valamilyen eszköz segítségével, mint személyesen.
24. Könnyebbbarátságokotni online, vagyazinterneten.
25. Gyakran vagyok egyedül a szobámban az alábbi eszközöket használva: tablet, okostelefon, kompjúter, laptop.

A beszélgetések anyagát teljes diszkrécióval kezelném. Munkámban nem jelenne meg a gyermekek neve, csupán az életkora. A felmerülő kérdéseiket a lenti elérhetőségeken tehetik fel.

Tisztelettel: Orosz Edit

Mobil: 06703911983

E-mail: orossedit@mail.com

Iskola Neve: Lázár Ervin Általános Iskola

Iskola Címe: Budapest, Erzsébet utca 31

Iskolaigazgató neve: Pál Lászlóné

László Pál

2019.03.10./Budapest

Nyilatkozat

Alulírott Orosz Edit, tanító szakos hallgató, kijelentem, hogy a dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán, a Pedagógia és Pszichológia Tanszéken készítettem, tanítói szakos diploma megszerzése végett.

Kijelentem, hogy a dolgozatot más szakon korábban nem védtem meg, saját munkám eredménye, és csak a hivatkozott forrásokat (szakirodalom, eszközök stb.) használtam fel.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatomat a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárában a kölcsönözhető könyvek között helyezik el.

Beregszász, 2019